

Univerzita Karlova v Praze

Filozofická fakulta

Bakalářská práce

Univerzita Karlova v Praze

Filozofická fakulta

Ústav jifi ní a centrální Asie

Obor Indologie

Bakalá ská práce

Lenka van arová

St edov ká hindská literatura a sikhismus

Medieval Hindi Literature and Sikhism

2015

vedoucí práce: Doc. PhDr. Svetislav Kostí Dr.

Děkuji Doc. PhDr. Svetislavu Kostovi Dr., vedoucímu práce, za cenné poznámky,
připomínky, podněty a rady, které mi velmi pomohly.

Prohlá-uji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně, že jsem řádně citovala všechny použité prameny a literaturu, a že práce nebyla využita v rámci jiného vysokoškolského studia i k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne

Abstrakt

Tato práce se zabývá sikhskou společností. Historickými okolnostmi vzniku této společnosti. Jejími tradicemi, obřady a učením. Hlavní část práce je věnována posvátné knize sikhů Guru Granth a deseti guru, kdy každý přispěl svými myšlenkami a činů k formování sikhské komunity, tak jak ji známe dnes. Součástí Guru Granthu jsou příspěvky muslimských a hinduistických svatých mužů, kteří se velkou měrou podíleli na dotváření této knihy. A jejich přínos nebude v této práci opomenut.

Klíčová slova: náboženství, Sikhismus, Guru Granth, hindská literatura

Abstract

This paper deals with the Sikh society. History, the creation of this community. Its traditions, rituals and teachings. The main part is devoted to the sacred book of the Sikhs Guru Granth and the ten gurus, each contributed their thoughts and actions to the formation of the Sikh community, as we know it today. Part of the Guru Granth The contributions are Muslim and Hindu holy men, who are heavily involved in shaping this book. And their benefits will not be neglected in this work.

Key Words: religion, sikhism, Guru Granth, hindi literature

Obsah

Úvod.....	6
1. Sikhismus ó náboženství a společnost	8
1.1 Co je to sikhismus	8
1.1.1 Historické okolnosti vzniku	9
1.2 Učení sikhismu	11
1.2.1 Etika a morálka.....	13
1.3 Náboženství a společnost.....	14
1.3.1 Obřady a rituály	16
1.3.2 Posvátná místa a svátky	19
1.3.3 Postavení ženy	22
2. Guru Granth ó posvátná kniha sikh	25
2.1 Kompilace Guru Granthu.....	25
2.1.1 Struktura Guru Granthu	26
2.2 Život a působení deseti guru	29
3. Středověká hindská literatura a Guru Granth	37
3.1 Vliv bhaktického hnutí.....	37
3.2 Kabírova poezie v Guru Granthu	38
3.3 Poezie santů v Guru Granthu	40
3.3.1 Soušasníci Kabíra	42
Závěr	45
Seznam použité literatury.....	46
Knihní publikace	46
Internetové zdroje.....	48

Úvod

Cílem této bakalářské práce je pojednání o nejmladším indickém náboženství sikhismu. Práce bude členěna do tří kapitol. V každé z kapitol pojednám o jednotlivých prvcích sikhského náboženství. V práci budu vycházet z nastudovaných zdrojů. Získané poznatky shrnu v jednotný celek, který přinese odpovědi na otázky, týkající se sikhského náboženství, společnosti a v neposlední řadě středověké hindské literatury, která je nedílnou součástí posvátné knihy sikhů.

V první kapitole se budu věnovat sikhskému náboženství a společnosti. Vznikem sikhismu a historickými okolnostmi, které mu předcházely. Sikhismus je nejmladším náboženstvím, které vzniklo před pěti sty lety v Pařížsku. Zakladatel byl guru Nának, jehož zásluhou vznikly i první náboženské texty, které jsou nezbytnou součástí sikhského učení. Tyto okolnosti budou zahrnuty v první kapitole spolu s popisem sikhské společnosti a společenských institucí, které jsou svou podstatou velmi odlišné od dalších náboženství. Pojednám ve stručnosti o každodenním životě sikhů a jejich povinnostech k sikhské komunitě a učení, které prostupuje celý jejich život a od základu ho tvoří. Celá kapitola přinese souhrnný obraz sikhismu z hlediska historického, společenského a náboženského.

Centrální část této práce bude věnována Ádi Granthu. Ádi Granth je posvátnou knihou sikhů, kterou roku 1604 sestavil pátý guru Arďan. Kniha se skládá z náboženských hymnů a veršů, které byly recitovány od dob Nánaka a rozšiřovaly se s každým dalším guru. Dalším jménem tohoto posvátného textu je Guru Granth. Doslova švářčená kniha-učitel. Sikhismus odmítá uznávání idolů, ale knize Ádi granth se dostává podobné úcty jako hinduistickým bohům. V centrální části dále pojednám o struktuře a důležitosti posvátné knihy sikhismu a zahrnu do ní učení 10 guru. Jejich život a díla, která postupně dotvářejí podobu sikhismu, tak jak ji známe dnes. Kniha obsahuje 6000 hymnů od Nánaka a dalších guru a přes 500 hymnů Kabíra a dalších svatých mužů, které budou popsány podrobněji ve zbytku práce.

Tato část práce bude věnována svatým mužům, kteří přispěli svými hymny a verši do Guru Granthu. V úvodu krátce pojednám o bhaktickém hnutí, které ovlivnilo nejen dříve v Indii té doby, ale i samotné sikhské učení. Hnutí se začalo šířit v jižní Indii v 6. až 10. století a do severní Indie se dostalo poátkem 15. století. Právě v tomto období byla v plném

rozkvětu bhaktická poezie, která dala nový rozměr Guru Granthu a uení sikhismu. Samostatná kapitola bude věnována Kabírovi, který velkou měrou ovlivnil vývoj hindské poezie a byl jedním z nejváženějších svatých muftí své doby. Zároveň bych se krátce zmínila o dalších svatých muftích, kteří psali svými hymny a verši. Cílem práce je srozumitelné shrnutí sikhského uení, podrobnější popis jejich posvátné knihy Guru Granthu a jeho obsahu, a muftí v podobě písní všech deseti sikhských guru nebo svatých muftí.

1. Sikhismus ó náboženství a společnost

1.1 Co je to sikhismus

Sikhismus je nejmladším náboženstvím, které vzniklo před pětistí lety v Pařížsku. V této oblasti tohoto náboženství najdeme v této oblasti. Podle posledního sčítání lidí v Indii v roce 2001 tvořili sikhové 1,9% indické populace.¹ Nejen v Indii žijí vyznavaři tohoto náboženství, velké zastoupení mají v Anglii, Spojených státech, Kanadě, východní Africe, Arabských Emirátech, Íránu, Malajsii a Hongkongu. Ve velkých městech a velkoměstech zmínovaných zemí mají sikhové možnost dobrého vzdělání a pracovní příležitosti.

I když z procent indické populace představují sikhové necelá dvě procenta, přesto jsou velmi viditelnou skupinou. To především pro svou pracovní morálku a odvahu. Sikhové tvoří početné zastoupení v indické armádě. Jejich odvaha a oddanost jsou všeobecně rozšířeným znakem. Nejen podle vnějších znaků poznáme, ale jde o členy sikhské komunity. Tradičně sikhů poznáme na první pohled. Mužské příjmení je *Singh*, což znamená lev. Příjmení ženy je *Kaur* neboli princezna. Na znamení své víry nosí muflí a ženy na pravém zápěstí ocelový náramek. Snad nejznámějším symbolem je turban, který nosí muflí na svých hlavách a v poslední době i plnovous.²

Základní otázkou zůstává, co je to sikhismus? Sikhismus ve své podstatě vychází z náboženských praktik hinduismu a islámu. Právě tímto náboženstvími byl do značné míry ovlivněn, je syntézou obou a obsahuje prvky tradic, které najdeme v hinduismu nebo islámu. Dokazem nám mohou být práce Kábíra, básníka a náboženského myslitele, který vycházel z hnutí bhakti a islámského sufismu. Sikhismus sdílí tyto myšlenky a zároveň obsahuje podobnosti s křesťanstvím, buddhismem a taoismem.³ *Vznikl nejříve jako hinduistická sekta. Vyvíjel se v prostředí stávající tolerance a pronásledování ze strany muslimských vládců a v pozdějších fázích byl významným iniciátorem v mocenských bojích, zejména v úpadku*

¹ India Population. *World population review*. [online]. 2015-05-20. [cit. 2015-07-09]. Dostupné z: <http://www.worldpopulationreview.com/countries/india-population>

² SINGH, Nikky-Guninder Kaur. *Světová náboženství: Sikhismus*. Praha: Lidové noviny, 1998. ISBN 80-7106-189-1, s. 9-10.

³ SINGH, cit. dílo, s. 15.

mughalské éry.⁴ P vodn spirituální náboženství se proudem času a okolností vyvinulo v politické náboženství s velkou dávkou nacionalismu.

1.1.1 Historické okolnosti vzniku

Poátky sikhismu datujeme od guru Nánaka. On je pro sikhy zakladatel náboženské tradice a prvním guru. V době kdy se guru Nának narodil, provázely náboženský svět rozsáhlé změny. Náboženští myslitelé se zabývali otázkami, které se týkaly náboženské víry a obětí. Tito mufti měli strach, aby náboženství neztratilo svou spirituální hodnotu a nestalo jen u formalit a obětí. Na povrch začaly vystupovat omyly a objevili se náboženští reformátoři, kteří se snažili oživit zaniklé tradice a navrátit náboženství jeho nezbytné hodnoty. O nové náboženské tradice usiloval právě guru Nának. *Šikhové jsou následovníky guru.*⁵ Jak uvádí autorka podle sikh je guru odstraňovačem temnoty, je respektovaným a spirituálním vůdčím. ⁶ Sudhakár Dikšit přirovnává Nánaka k Lutherovi. Ve své knize napsal: *Š oba byli náboženští reformátoři, ve smyslu toho, že oba byli velcí kritici v otázkách praktikování, páchané ve smyslu náboženství. Nának, a koli nebyl náboženský reformátor, byl zakladatel zcela nového náboženství.*⁷

Guru Nának se narodil v roce 1469 v Talvandí v malé vesnici v dnešním Pákistánu. Narodil se v jedné z vysoce kasty. Jeho otec byl původně etnicky jakéhosi muslimského statkáře a matka měla pověst ctnostné ženy. Jeho život je ztvárněn v mnoha psaných záznamech, které byly v té době už rozšířené. Bylo sepsáno i dílo o jeho životě, jedná se o příběhy, které se nazývají *Džanám sákhí*. Dílo je první psanou prózou v paňdžábině. Tento text ukazoval, co se aktuálně stalo, stejně jako v Indii známá Itihása. Známe nkolik příběhů Džanám sákhí, které souvisejí s řadou různých tradic, ale všechny jsou uspořádány jako hlavní proud

⁴ KNOTKOVÁ-APKOVÁ, Blanka a kol. *Základy asijských náboženství*. 1. vydání. Praha: Karolinum, 2005. ISBN 80-246-0832-4, s. 160.

⁵ NESBITT, Eleanor. *Sikhism: a very short introduction*. New York, Oxford university Press Inc., 2005. ISBN 0-19-280604-7, s. 2.

⁶ Tamtéž, s. 3.

⁷ DIKSHIT, Sudhakar. *Major religion of India*. Delhi: Motilal Banarsidass publishers, 1996. ISBN 81-208-1425-8, s. 92.

ortodoxie reprezentované nástupnictvím dalších devíti guru. Například jeden z nich známý jako Miharbán Džanám sákhí, který měl napsat Sódhi Miharbán ve spolupráci s Prithi andem, synem guru Rám Dáse, starším bratrem Ardžana, který se stal pátým guruem.⁸

*šNavzdory osobní loajalitě a náchylnosti rozličných autorů Džanám sákhí neustále zdrazuje důležitost a jedinečnost Nánakova narození a života.*⁹ Příběhy byly vyprávěny a staly se velmi populárními. Poskytovaly lidem náhled na jejich duchovní a utvářely jejich životy. Podle vyprávění má život Nánaka mnoho společného s Ježíšem, Buddhou a Křesťanem. Zrození velkého náboženského v dce bývá spojeno se zázračným proroctvím. *Šťihli muží následovali ho zdu, aby složili poctu Ježíšovi, který se narodil v Betlém.*¹⁰

*šNának nebyl spekulativní filozof, sestavil struný systém na základě.*¹¹ Nának za sebou zanechal odkaz, který utvořil a po mnoho dalších let dále utvářel sikhskou společnost. Základem sikhské víry se stala slova *šNeexistuje ani hinduista ani muslim.* Takto odmítl veškeré dělení mezi lidmi a ušel z náboženského hlediska nebo sektářství.¹² Guru Nának se rozhodl, že bude šířit svoji víru v Jediné Jsoucno a vydal se na cestu, aby tak učinil. Procestoval mnoho zemí jako je Irák, Saudská Arábie, ale i Mekka a všude se snažil šířit své učení. Setkával se s vyznavači všech náboženství a nikoho z nich nenutil, aby se vzdali své víry. Jen se jim snažil přiblížit svůj obraz o Jediném Jsoucnu, které je přístupné všem a je všem vlastní. Všude, kam přišel, získal nějaké stoupence, kteří se přidali k jeho víze o absolutním Jsoucnu. *Šťmno následovník m se začal říkat šíjové (ze sanskrtského slova šíja ó flák), z čehož se později vyvinulo označení sikhové.*¹³ Na konci své pouti založil guru Nának malou osadu, kde se soustředila skupina jeho učenců. Nemuseli flit jako mniši a jeptíky. Jen vykonávali běžná zaměstnání a byli oddáni Nánakovu učení. A tak byl sikhismus od počátku náboženstvím, které zahrnuje všechny sféry života.¹⁴

Na konci svého života povolal guru Nának jednoho ze svých učedníků Láhnu a dal mu jméno Angad, což doslova znamená *šást jeho vlastního já.* Nának před ním položil předměty mincí, kokosový ořech a sklonil se k jeho nohám. Tak se Angad stal dalším guru a započal tak linii deseti guru, kterou ukončil až desátý guru Góbind Singh, který přenesl

⁸ COLE, W. Owen a Piara SINGH SAMBHI. *A popular dictionary of sikhism*. Great Britain: Curzon Press, 1990. ISBN 0-7007-0202-4, s. 86.

⁹ SINGH, Nikky-Guinder Kaur. *Sikhism: an introduction*. London, I.B.: Tauris, 2011. ISBN 978-1-84885-320-1, s. 269.

¹⁰ Tamtéž, s. 4.

¹¹ TRUMPP, Ernest. *Adi Granth: The holy scriptures of the sikhs*. London: Pall Mall, 1877, s. 47.

¹² SINGH, *Světová náboženství: Sikhismus*, cit. dílo, s. 24.

¹³ Tamtéž, s. 25.

¹⁴ Tamtéž, s. 25.

nástupnictví na posvátnou knihu Guru Granth, známý také jako Ádí Granth. Sikhové v í, fle guru Nának na Léhnú p enesl své vlastní sv tlo a duchovn s ním splynul. Tato tradice je v d jinách náboženství zcela ojedin lá a nem fme si myslet, fle je guru Nejvy—ím jsoucnem. Nemá božský charakter, je jen u ítelem, který umožní svému fláku pochopit lásku a povahu božského.¹⁵

1.2 U ení sikhismu

Sikhové v í v Božské jedno, Nejvy—í i prap vodní jsoucno, skrze n fl byl stvo en celý vesmír a nep estává existovat. Posvátné texty za ínají v tou š*Ikḱ Óm Kārō*, což v p ekladu znamená jeden B h. Díky této ví e je sikhismus ozna ován za monoteistické náboženství. I tak se guru Nának obával, fle nep jde dostate n vyjád it rozsáhlost a absolutnost božského jedna. Nicmén B h nemá svojí konkrétní podobu. Nem fle být ztvárn n, je nad asový, bezpohlavní a p esahuje ve—kerý prostor. Zahrnuje v sob v—echny víry, náboženství, rasy a kulturní prost edí. Do spole nosti sikh jsou p íjímání v—ichni lidé, nezáleží na rase, kast nebo pohlaví. V—ichni jsou si rovni. Jak ufl bylo v první ásti zmín no, zakladatel a prvním z deseti guru byl guru Nának. On ukázal lidem nový zp sob my—lení a chápání svrchované skute nosti v božské jedno. Jeho u ení se stalo základem pro sikhské náboženství. Nának nikdy nikoho neřádal, aby se vzdal svého náboženství, ale aby si kařlý uv domil, kým je. Vztah k bohu je podle n ho stejný pro lidi v—ech náboženství a kultur.

Nának byl prvním guru, který skládal své básn a p ípíval tím, vedle mnoha jeho dal—ích stoupenc , ke kompilaci Guru Granthu. Guru Granth je posvátnou knihou sikhismu a je tím nejd leflit j—ím v flivot kařlého sikh. Nejen z tohoto d vodu se jí budu v novat v dal—í ásti mé práce podrobn ji. Te bych se zam íla na základy sikhské víry, které položil práv guru Nának. Nának zavedl t í hlavní sloflky náboženské, ale i sociální disciplíny sikhismu. Mezi tyto t í sloflky pat í *séva*, *langar* a *sangat*. Kařlá z t chto sloflek má své d leflité místo v sikhské spole nosti a zbořný sikh jim v nuje podstatnou ást dne svého flivota.

š Séva je dobrovolná manuální práce jako služba spole enství. Je to projev lásky a nesobecké služby, jřfl lov k skrze práci vlastních rukou p ípívá blifhímu jak uvnit sikhské

¹⁵ Tamtéř, s. 29-30.

komunity, tak mimo ni. Séva je nevy—ím ideálem sikhské etiky. Skrze sévu p stují sikh—tí v ící pokoru, p ekonávají sobectví a o i—ují své t lo i mysl. Séva je základním p edpokladem duchovní disciplíny.õ¹⁶ Séva je v sikhismu velice cen na a m fle být vykonávána r znými zp soby, jako je pé e o svatou knihu, úklid svatyn , p íprava jídla nebo i—t ní obuvi v ících u vchodu do svatyn . Sévy se ú astní v—ichni v ící bez rozdílu v ku, pohlaví nebo postavení ve spole nosti. Séva m fle probíhat i formou pomoci p i stavb —kol, nemocnic nebo dobro innou inností. Séva se vztahuje na v—echny, a ufl jsou p átelé i nep átelé. šTady je epizoda, která velebí sévu a podobnost mezi p áteli a nep áteli, která je hluboce otisknuta ve spole né mysli sikh . V bitv , n jací vojáci guru Gobindha Singha vid li vojáka, jeho fl jméno bylo Ghanaya, jak podává vodu nep íteli. Oni —li za svým guru se stíflností. Ghanaya byl zavolán a tázán. Ghanayova odpov d byla, fle nepomáhal nep íteli, kdyžl on —el po bitevním poli, nevid l nep ítele, vid l jen tvá svého guru.õ¹⁷

Langar druhá základní sloflka sikhské tradice. Jedná se o spole né jídlo a kuchyni, ve které se toto jídlo podává. Langar vyjad uje rovnost mezi v—emi lidmi bez rozdílu. Jídlo je p ípravováno spole nými silami a následnou spole nou konzumací. šPokrmy, které se v langaru p ípravují, jsou vegetariánské, aby nebyla nikomu zp sobena —koda. Jak muflí, tak fleny se podílejí na p íprav i úklidu. Spole n se krájí zelenina, hn te a válí t sto, myje nádobí. Spole n se zasedne na zem ve zk íflném sedu do pangatu, do ady, bez ohledu na kastu, rasu i náboflenství se jí to, co bylo spole n p ípraveno.õ¹⁸ V dob Nánaka byla p edstava spole ného stolování pobu ující a zcela nep edstavitelná. Nának pochopil, fle spole né stolování je d leflitou sou ástí v flivot káflkého lov ka a vede ke vzájemné sounáflitosti a pochopení mezi lidmi. Langar není jen spole né jídlo, ale je ukázkou toho, fle spolu mohou vzájemn koexistovat lidé r zného náboflenství, pohlaví, rasy nebo kasty. šLangar je podle sikh cesta, jak získat zásluhy pro nové zrození a do p í—tího flivota. I v moderních dobách je v Indii tento zvyk velmi roz—í en nejen v gurudvárách, ale i mimo n . V dobách oslav, jakými jsou narozeniny gurma, výro í historické události nebo mu ednické smrti sikhského hrdiny, se langary organizují v—ude, dokonce i podél silnic.õ¹⁹ Sikhové b hem této radostné události zablokují kolem jedoucí dopravu a na silnice rozloflí své jídlo, které nad—en podávají v—em kolemjdoucím.

¹⁶ Tamtéfl, s. 25.

¹⁷ SINGH, *Sikhism: An Introduction*, cit. dílo, s. 86-87.

¹⁸ SINGH, *Sv tová náboflenství: Sikhismus*, cit. dílo, s. 27.

¹⁹ Tamtéfl, s. 27.

Tetí a nemén dleflitou slofkou je *Sangat*. Sangat je shromáfd ní sikh nebo místní komunita. Je pro n jednou z nejd leflit jích sloflek sikhského nábofenství, protofe sikhové si vzájemné sounáleflitosti vysoce cení. Stejn jako p i Langaru platí pravidlo vzájemné tolerance a nevyvy-ování se nad ostatními, a ufl mluvíme o lidech jiného nábofenství, pohlaví, rasy nebo kasty. Ú astníci Sangatu sedí na zemi a vzájemn si recitují ver-e, provád jí společnou modlitbu nebo naslouchají posvátným text m. Takto probíhal Sangat ufl za doby guru Nánaka, který nikdy neodmítl nikoho, kdo ho cht l následovat. *ŠSangat je zp sob jak duchovní, tak morální inspirace.*²⁰ Tyto ti zvyklosti se stali nejd leflit jí sou ásti sikhské víry a vedli k pevnému spojení sikhské komunity a k vytvá ení silné sikhské identity.

1.2.1 Etika a morálka

P i studiu sikhského u ení nem fleme opomenout sikhskou etiku.*ŠSikhskou etiku a mravní kód vystihl guru Nának n kolika slovy: ŠPravda je vý-nefl v-echo, ale je-t vý-e je flivot v pravd .*²¹ flivot v pravd je u sikh velice cen n, stejn jako flivot lidský. Cílem morálního flivota každého sikh je splynutí s bofským sv tem. Kdyfl dojdeme k tomuto spojení, m fleme se dostat z kolob hu flivota a smrti. Tato svoboda neboli *Mukti* nás vyvede z kolob hu flivot a m fleme dosáhnout osvobození své du-e, která je podle sikhské víry nesmrtelná. Oproti tomu na-e t lo je smrtelné a du-e po smrti p echází do jiného t la nebo splyne s nejvyí du-í. Sikhové v í v karmanové zákony, ale zd raz ují, fe lidské bytosti nejsou bezmocné a podléhají vadám, které má každá lidská bytost v sob . Sikhové odmítají lidské ne esti jako je chtí , vztek, lakota, náklonnost a pýcha.

Podle sikhismu je p í innou lidského utrpení *haumai*. Toto ozna ení poprvé pouflil guru Nának a není snadné ho definovat. M fleme ho p eloflit jako jáství a týká se tedy lidského sobectví. Kdyfl se lov k zaobírá jen sebou a tím co je jeho stává se egoistou. Jeho smysly jsou zahlceny jen zlými úmysly, touhou po moci a sout flivostí. lov k je oslepen vlastním já a flije jen sám pro sebe. Pro takového lov ka mají sikhové název *manmukh*, což znamená obrácený do sebe. Protikladem toho je *gurmukh*, lov k který flije v souladu s boflím slovem. I kdyfl lov k d lá n co dobrého, je motiv po ád stejný a *haumai* takového lov ka spoutává v kolob hu flivot . *ŠZdi sobeckého ega v-ak mohou být zbo eny, ídi-li se v ící*

²⁰ Tamtéfl, s. 29.

²¹ Tamtéfl, s. 54.

*prostým receptem z Dflapu guru Nánaka: Suniá, maníá manukítábhau ó naslouchej, uctívej a miluj boha celou svou myslí.*²² Poslední slova z Dflap Jí ukazují, že láska je v sikhismu vysoce ceněná a o i–uje du–i. S láskou můžeme dosáhnout otevření své mysli a soustředění se na to podstatné v životě, nejen na sebe. Láska rozpoutá ego a otevírá dveře k cestě poznání. Láska je základem sikhské etiky i filozofie. A ufl se jedná o zmiňované zvyklosti jako langar, séva nebo sangat.

K sikhskému učení dále patří lidová morálka. Každý sikh má pracovat, dílit se s ostatními a opakovat si boží jméno. Manuální práce je nazývána *Kiratkarí*, což v pa dfláb–tín znamená práce vlastní rukou. Tato práce má zajišťovat dobrý život sikhů. Musí být poctivá a konaná s dobrým úmyslem. Nepracovat, když bychom měli pracovat, můžeme být považováni za urážku víry a je to nemyslitelné. Dělení se s ostatními je označeno slovem *vand hakaná*. *Vand* znamená distribuce nebo dělení a *hakaná* znamená jíst.

Ve své podstatě jde o dělení svého majetku s blízkými příbuznými, ale i s ostatními lidmi z komunity. Snaží se o zachování blahobytu a dobrého chodu své rodiny a –ir–í společnosti. Tato zásada se zakládá na vzájemném respektu lidí a nejedná se o charitativní činnost. Má ukázat, že lidé mohou existovat vedle sebe jako rovný s rovným. Poslední čností každého sikhů by mělo být opakování božího jména. V pa dfláb–tín *nám dflapná*. *Nám* znamená jméno a *dflapná* opakovat, meditovat. Opakování božího jména je podle sikhů nejvyšší čností a má v t–í význam nejen jiné náboženské projevy. Sikhové si jméno připomínají během dne opakováním guru mantry. Je to jakási modlitba s širokým významem škvělý Guruů nebo šBh je velký.

1.3 Náboženství a společnost

Náboženský život a s ním spojené každodenní rituály jsou nedílnou součástí každého sikhů bez rozdílu v ku nebo pohlaví. I mimo svoji vlast se příslušníci tohoto náboženství snaží udržovat si svoje zvyky a žít plnohodnotný náboženský život. Ufl první slova sikhského pozdravu odhalují jejich každodenní spojení s náboženskými zvyklostmi. Při pozdravu sikhové spojí obě ruce a s malým úklonem vyknou slova *satsríakál*, což znamená šPravda je v nás.

²² Tamtéž, s. 56.

Z toho je nám jasné, že ufil jejich pozdrav se velice liší od potesení si rukou a oslovení se vlastní jménem, jak to známe ze západních kultur. Namísto pozdravu uznávají sikhové Ono jako jediné pravé jsoucnó.

Dalším typickým znakem pro každého sikh je odlišnost v oblékání. Muži nosí na hlavách barevné turbany, nestřihají si vlasy a neholí si vousy. Malí chlapci mají vlasy svázané do drdolu a pokryté čátkem. Ženy a dívky si také nestřihají vlasy a nosí je svázané do rozmanitých drdolů nebo copů. Nosí volné kalhoty, košile sahající po kolena a dlouhý šál obvázaný kolem krku nebo přehozený přes hlavu. Jak muži, tak ženy nosí na pravém zápěstí ocelový náramek. Ocel symbolizuje duchovní odvahu a sílu, kruh je připomínkou nejvyššího, který nemá ani konec ani začátek.

Sikhové žijí svůj život v souladu s rodinou, příbuznými, přáteli, ale i se zcela neznámými lidmi, kteří se předstávají jako rodáci z vesnice. Snaží se vzájemně si pomáhat, jsou vstřícní a velmi pohostinní. Každý jejich host je srdečně přijímán, pohostěn a ubytován. Mohou se na sebe obrátit s jakoukoli podporou i v oblasti pracovních nepřítomností nebo finanční podpory. Tato služba souvisí se *sévou*, neboli ochotnou službou ostatním, o které bylo pojednáno výše.

Sikhové se snaží integrovat posvátné s pozemským i každé nepřítomnosti. Ranní modlitby jsou recitovány při běžných aktivitách, jako je stání postele nebo večerní snídaně. V rodinách, kde mají místnost speciálně určenou pro modlení, se celá rodina může scházet k ranním modlitbám. Nikdo dává přednost modlení v gurudváře, která je chrámem sikhů a je určena pro vykonávání modliteb a pro meditaci. Jiný poslouchá nahrávky v kombinaci se čtením posvátných textů při cestě do práce. *Sikhové pravidelně recitují ranní modlitby zvané báni. Šťáchno přitáhne tvoje Dfap, Svajá, Běnatí aupátí a Ánand a jejich cílem je doprovázet tvého přitáhne duchovního vývoje od pozemských povinností po nebeské blaho. Spolu s meditací o jméne Nejvyššího tvoje přitáhne nitěm - každodenní praxi.*²³

Stejně je tomu i při veškerých modlitbách, kdy si každý může vybrat co je mu nejbližší a modlitbám se věnovat v tichu svého domova, při práci nebo v gurudváře. Lidé, kteří bydlí poblíž gurudváře se mohou modliteb účastnit jen poslechem ze svých zahrad nebo domovů. Veškeré modlitby sikhové recitují dvě. Jednou z nich je *rahira* a druhou *kirtansóhila*. Před modlením si je třeba několikrát zopakují Múl Mantru a při meditaci si opakují guru mantru.

²³ Tamtéž, s. 67.

Guru mantru si opakují i během celého dne, vyjadřují tak Bohu svoji lásku. Všechny jejich činnosti jsou naplněny božskou přítomností a je jejich povinností vzdávat Bohu úctu při každé příležitosti.

1.3.1 Obřady a rituály

Jako v každém náboženství a kultu existují i sikhové své obřady, které jsou životními mezníky. Při těchto příležitostech jsou předčítány pasáže z *Guru Granthu*, které se liší svojí délkou podle toho, o jaký obřad se jedná. Nejdelší čtení z posvátné knihy může trvat až osmatisícet hodin. Všechny oslavy jsou ukončeny obřadem *bhóg*. Šlovo *bhóg* znamená doslova *pokrm*.²⁴ Podle autorky se v určitém slova smyslu tento obřad podobá křesťanskému svatému přijímání. Při obřadu jsou čteny závěrečné pasáže z *Guru Granthu* a při přijímání *karahprasad* neboli posvátný sladký pokrm. Jedná se o sikhskou svátost, která uzavírá každý obřad. Obřad může být vykonáván na jakémkoli místě pod vedením členů kongregace, tento post mohou zastávat jak muži, tak i ženy.²⁵

Prvním a důležitým obřadem je darování jména narozenému dítěti. Pro Sikhy je narození dítěte velkým darem a nezáleží na tom, zda je to dívka nebo chlapec. Krátce po narození je dítě vzato svými rodiči do *gurdvary*. Zde jsou předčítány verše z *Guru Granthu* a v případě, že je rodina velmi zbožná, bývá dítě posvácené amritovým obřadem. Jak uvádí autorka *amrit* znamená v sanskrtu nesmrtelný, ale tradičně je to označení nektaru k získání nesmrtelnosti. V sikhismu amrit neslouží k získání nesmrtelnosti, ale je považován za vnitřní zkušenost nekonečné jednoty.²⁶ Amritovým iniciálním obřadem může projít kdokoli bez rozdílu věku, pohlaví, náboženského vyznání nebo společenského postavení. Dotyčný musí být připraven přijmout sikhská pravidla společnosti a řídit se jimi. Při obřadu darování jména, kterému se v této části věnuji, je dítěti do úst nakapáno pár kapek amritu a matka poté dopije zbytek. Během obřadu se recituje píseň a je uzavřen následující modlitbou:

²⁴ Tamtéž, s. 69.

²⁵ Tamtéž, s. 69-70.

²⁶ Tamtéž, s. 74.

*š P edstavuju ti toto dít a s tvým poflehnáním mu podávám Amrit
 Nech toto dít vyroste v pravého sikh
 oddaného sluřb vlasti a blifním
 Nech od Tebe dostane pravou víru
 Nech guru p ijme posvátý pokrm
 Díky rostoucí sláv bořího jména²⁷*

Autorka dále uvádí, ře jméno vybírají rodi e, ale konzultují ho s Guru Granthem tak, ře p ed ítající nechá knihu voln se otev ít a dít dostane jméno za ínající stejným písmenem, jako písmeno na levé stran šora. Sikhové nerozli-ují jména podle pohlaví dít te, proto ře pohlaví vyjad uje p íjmení Kaur nebo Singh. Dít také dostane sv j první ocelový náramek *karu*.²⁸ V kařdé kultu e je narození dít te velkou událostí a ani u sikh tomu není jinak. Jen oslava narozenin bývá tichou záleřitostí v rodinném kruhu, která je doprovázena tením z Guru Granthu.

Dal-ím nemén d leřitým mezníkem v řívot lov ka je s atek. Sikhové v í, ře spojením s dal-ím lov kem se mohou stát lep-ími a berou toto spojení jako sluřbu bohu a svým blifním. Podle Christophera Partridge není manželství jen spojením muře a řeny, ale je to také propojení celé rodiny. Sikhové odmítají celibát a od íkání. V-ichni sikh-tí guru, krom guru Har Kri-ana, který zem el v osmi letech, byli v-ichni řenatí.²⁹

Sikhové zakazují d řské s atky, svatba je povolena ař od osmnáctého roku řívota, ale dnes se bere ohled na finan ní zabezpe ení a na ukon ení vzd lání. S atky bývají z velké ásti domlouvány rodi i, tento fakt vychází z dodnes b řné praxe. V otázce znovuprovádání vdov je sikhismu benevolentní a vdovám dal-í s atek povoluje. Rozvod je v sikhské spole nosti také povolen, ale není spole ností akceptován. S atek je pouto, které bylo vytvo eno za p ítomnosti Guru Granthu a jako takové by nem lo být p eru-eno. Zejména pro řenu je rozvod nep ípustný a je ozna ována jako odhozená, pro muře řádné takové hanlivé ozna ení neexistuje.³⁰

²⁷ Tamtéř, s. 72-73.

²⁸ Tamtéř, s. 73.

²⁹ PARTRIDGE, Christopher. *Lexikon sv tových nábořenství*. Praha: Slovart, 2006. ISBN 80-7209-796-2, s. 234.

³⁰ PARTRIDGE, cit. dílo, s. 236.

Posledním obřadem a to v pravém slova smyslu je obřad spojený se smrtí. Sikhové berou smrt jako něco přirozené, co potká každého člověka na jeho cestě životem. Smrtí, ale vě nekonečí, člověk se celý život snaží stát se součástí Nejvyššího Jsa, a když člověk umírá, tak se jeho pozornost obrací právě k Nejvyššímu. Fyzická a konečná existence končí, není to ale naprostý konec.³¹

Na rozdíl od západní společnosti, kde lidé umírají v nemocnicích nebo v domovech důchodců, u sikhů umírají doma. Je zvykem, že sikhové bydlí se svými nejbližšími příbuznými jako velkorodina a jsou tak v kontaktu se smrtí od svého dětství. Jsou tedy schopni ji přijmout s velkým klidem a smutek je tlumený. Jak už bylo řečeno a jak autorka uvádí je na smrt pohledeno jako na stádium, které je dokončeno osvobozením duše a sikhové chválí Nejvyššího. To je odneseno procesím s muzikanty a obřadem je připomínat i přívod, kdy si členové odvádí nevěstu.³²

Sikhové stejně jako hinduisté volí jako formu pohřbu kremaci těla na hranici. *Šikhové totiž věří, že tělo se skládá ze čtyř základních prvků a že oheň je na tyto čtyři prvky opřena a rozkládá. Z tohoto hlediska se kremace zdá tou nejvhodnější cestou.*³³ Když někdo zemře, jeho tělo je omyto a oblečeno do čistých oděvů. Členy jsou často oblékány do svatebních oděvů. To je poté položeno na nosítka a tyto osoby nejbližší zesnulému ho nesou na pohřebiště. Jak uvádí autorka, když se rozejde pohřební přívod, pozostaví zpívají následující hymnus z Guru Granthu:

*Š Probu svou mysl, probu se ze zapomnění spánku
Tělo, které přichází s tebou, ti brzy dá sbohem
Jak praví Nának, chval Nejvyššího
Nebo vě ostatní je pomíjivý sen*³⁴

To je poté zapáleno nejbližším příbuzným, jak uvádí Christopher Partridge je povinností syna, aby zapálil pohřební hranici.³⁵ I v tomto případě vidíme stejnou zvyklost jako je tomu u pohřbů hinduistických, kdy pohřební hranici zapaluje syn zesnulého. Po zapálení začnou příbuzní recitovat velební hymnus kirtan sóhila. I v této motilitě se objevuje svatební symbolika.³⁶

³¹ SINGH, *Světová náboženství: Sikhismus*, cit. dílo, s. 80.

³² Tamtéž, s. 80.

³³ Tamtéž, s. 80.

³⁴ Tamtéž, s. 81.

³⁵ PARTRIDGE, cit. dílo, s. 236.

³⁶ SINGH, *Světová náboženství: Sikhismus*, cit. dílo, s. 81.

š Den mé svatby byl kone n ur en
Ó p átelé, p ilijte rituálního oleje
A poflehnejte, kéfl se sejdu se svým flenichem
D m od domu zní denn tyto výzvy
Pamatujte, kdo je posel, ó p átelé
Nebo ten musí p ijít k vám v-emō³⁷

Po pronesení hymnu následuje prosba o poflehnání pro odcházející du-i. Poz stalí se vrátí dom , kde se omyjí a rozdají si kharadprasád, který v tomto p ípad znamená, fle smutek kon í a flivot se vrací zp t do starých kolejí. Po deseti dnech je uspo ádáno tení z Guru Granthu a poté je vykonám ob ad bhóg, o kterém jsme se jifl zmi ovala. Tento ob ad celý poh ební rituál ukon í. Smrt a s ní spojené rituály mají podobnou symboliku jako rituály svatební a nesou stejnou d leflitost v flivot každého sikh. Smrt je pro každého stejná bez rozdílu a díky ní se du-e m fle spojit s Nejvy—ím, o cofl se sikhové snaflí celý sv j flivot, který tráví v modlení a p ed ítání hymn ze své posvátné knihy Guru Granth.

1.3.2 Posvátná místa a svátky

Jako každé nábofenství má i sikhismus svá posvátná místa, která slouflí pro vzájemná setkávání a vzdávání úcty Nejvy—ímu. Autorka uvádí, fle podle u ení sikhismu každý sikh v í, fle kde je Guru Granth, nebo je z n ho jen recitováno, je to posvátný as. Jsou ale situace, které mají hlub-í význam a ufl ve spojení s jedním z guru nebo jinou historickou událostí.³⁸

Nejznám j-ím a nejroz-í en j-ím místem ke vzájemnému setkávání je gurudvára. Jak ufl bylo jednou zmi ováno gurudvára je chrám sikh . Doslova to znamená dve e k úplnému osvícení. Kdyfl se ekne chrám, každý si p edstaví monumentální stavbu, kde se setkávají v ící a spole n se modlí. V tomto p ípad m fle být gurudvára i malým pokojem uvnit domu, venkovská stavba nebo jen p íst e-ek. Hlavním znakem ur ujícím, fle se jedná

³⁷ Tamtéfl, s. 81.

³⁸ Tamtéfl, s. 83.

o gurudváru je flutý trojúhelníkový prapor opat ený znakem sikhské Chálsy. Znak dvouse ného me e se dv ma p lkruhovými me i se objevuje také na st nách nebo oknech gurudváry.³⁹

ty i dve e gurudváry ukazují, fle sem mají p ístup v-ichni - bez rozdílu kasty. *Št edem pozornosti je Guru Granth, který je umíst n na vyvý-eném míst .*⁴⁰ V gurudvárách bychom jen t flko hledali obrazy nebo jiná zpodobn ní bofstev, nejsou zde ani lavice nebo flidle. V ící se scházejí a usedají na zem. Podle tradice sedí muflí a fleny odd len . Zde m fleme hledat spojitost s islámem, kdy fleny a muflí mají své ur ené místo pro modlení v me-it . Gurudváry bývají obestav ny velkým nádvo ím nebo je kolem nich vodní nádrfl, aby se lidé mohli vykoupat.

Snad nejznám j-ím chrámem je *Harimandir* v p ekladu Zlatý chrám. Zlatý chrám je postaven ve m st Amritsar, které leflí v Pa dflábu. Byl zbudován guru Ardflanem a je centrem a posvátným místem sikh . Jedná se o rozlehlý komplex budov z bílého kamene, vrchní ást budovy pokrývají zlaté pláty, které daly budov její jméno. Chrám je obklopen nádrflí s vodou, kterou nechal zbudovat guru Rám Dás v roce 1577 a pojmenoval ji Amritsar, v p ekladu jezero nektaru. K nádrflí mohou v ící sestoupit po schodech a jít se vykoupat, napít se nebo si nalít vodu pro své p íbuzné a p edev-ím nemocné. Uvnit chrámu je umíst n Guru Granth ze kterého je nep etrflit p ed ítáno a p ed íta i se u n ho pravideln st ídají. Guru Granth byl do chrámu umíst n roku 1604 guru Ardflanem. Jak uvádí autorka, kdyfl byla kniha téhofl dne namátkov otev ena, odhalila následující p íkázání:

š Krásné je toto místo, krásné je toto jezírko plné ambrózie.

Nektar te e a skv lý úkol byl dokon en.

V-echny tufly byly spln ny.

*A radost na sv t p evládne a skon í utrpení.*⁴¹

Zlatý chrám je pro sikhly nejsv t j-ím místem, ale vedle n ho existuje je-t p t *takht* neboli sídel sv tské moci a i ty mají pro sikhly zna ný význam. Prvním z nich je Akál Takht neboli Tr n v ného. Z na-eho pohledu m fleme tuto stavbu ozna it jako místo, které slouflí politickým záleflitostem. Nachází se naproti Zlatému chrámu a roku 1609 ho nechal postavit guru Hargóbind. Druhým sídlem je Patna Sáhí, v tomto p ípad jde o svatyni, která byla vystav na ve m st Patna, které leflí asi 750 kilometr od Dillí a bylo rodným m stem guru

³⁹ Tamtéfl, s. 83.

⁴⁰ Tamtéfl, s. 83.

⁴¹ Tamtéfl, s. 86-87.

Góbinda Singha, kterému je na jeho počest vnována. Ve svatyni jsou uloženy ostatky gurma, vystaven jeho meč, pár sandálů a díla, která byla sebrána z knihy.⁴²

Těto svatyní je Kégarh Sáhib, která byla postavena ve městě Ánandpur na úpatí Himaláje na počest guru Góbindha Singha. Svatyní byla vystavena na místě, kde guru provedl rituál podání amritu pět nejstatečným mušlimům. Po vykonání tohoto rituálu došlo k založení Chálsy neboli jednotky křesťanů, která byla ustanovena na obranu proti muslimským vládcům v roce 1699. členové Chálsy přísahali, že budou věřit v jediného Boha a pomáhat všem bez rozdílu. Singh dal prvním pětým mušlimům jméno Singh a zavedl pět symbolů, které je mají odlišovat. Jedná se o symboly dobře známé jako pět šků. Kéč vlasy, které se nemají stříhat, *kanghá*, hřebíček na znamení křesťanství, ušňatolikrát zmínovaný náramek *kará*, *kašhá*, volné boty a *kirpán*, meč, který je symbolem obrany.

čtvrtým místem je Srí Hazúr Sáhib. Na tomto místě zemřel desátý guru Góbind Singh. Je to dvoupatrová gurudvára, kde je Guru Granth předčten dnem i nocí a nachází se tady i několik osobních věcí Góbinda Singha. Posledním z pět *takht* je Damdama Sáhib, který byl vystaven na počest guru Góbinda Singha. Ten navštívil zdejší posvátné místo a zůstal tady devět měsíců. Pod jeho vedením zde byla propracována konečná verze Guru Granthu a z tohoto důvodu je místem vzdálenosti a jednoty.⁴³

Každé z posvátných míst má pro sikhy veliký význam a snaží se ho alespoň jednou za život osobně navštívit nebo posílají věcné dary a peníze předčítat. Je patrné, že tato místa nejsou jedinými svatými místy, kam sikhové zavítají, aby tak uctili Nejvyššího a památku deseti guru. Po celé Indii je celá řada posvátných míst, gurudvár a svatyně. Jejich význam by byl vyerpávající a není hlavním nosníkem práce, proto zůstanou jen u těch nejdůležitějších, které mají velký význam v životě každého sikh a vnášejí do něho inspiraci, a ušň náboženskou nebo politickou.

Další nedílnou součástí sikhské víry jsou náboženské svátky. Každý svátek má svoji tradici, pomáhá sikhům udržovat si svoje zvyklosti a sdružovat sikhskou komunitu. Hlavních svátků je dvanáct a jsou slaveny během celého roku. Jedním z nich je svátek *Gurpúráb*. Svátek má tytéž hlavní gurduraby, jak uvádí Christopher Partridge, prvním je narození guru Nánaka 26. listopadu, dále následuje narození guru Góvinda Singha 5. ledna, umučení guru

⁴² Tamtéž, s. 88-89.

⁴³ Tamtéž, s. 91.

Ardhana 16. června a umučení guru Tégh Bahádura 24. listopadu.⁴⁴ Při tomto svátku jdou procesí lidí a nesou Guru Granth na speciálních nosítkách. Všele procesí jde p t mufl , kte í jsou symbolem založení Chálsy.

Dalším svátkem je *Baisákhí*, podle indického kalendáře Nový rok. Pro sikhi je Baisákhí oslavou náboženskou, politickou a sociální a stejn jako svátek Gurmúrabma má souvislost se založením Chálsy. B hem svátku probíhá mnoho společenských aktivit a je zakon en tradi ním tancem *bhangra*, p i kterém jsou tane níci oble eni do speciálních pádřábských kroj .⁴⁵ *Hóla Móhallá* je svátkem, který získal své jméno po hinduistickém svátku *Hólí*, kdy na sebe lidé sypou barevný prášek a polévají se vodou. Sikhové si tento svátek zm nili k obrazu svému. Podle guru Góvinda Singha, který odmítal svátek *Hólí* v jeho hinduistické podobě a dal svolat dvě skupiny. Tyto skupiny mezi sebou vedly fingované boje, a tak se stal svátek tradicí bojových umění, která jsou se sikhskou komunitou neoddlitelně spojeny.

Ani v této části práce nebudu zabíhat do podrobností a p íblížíme si je-t jeden z dvanácti sikhských svátk , který má svoji d lefitost. Tento svátek nese název *Sangránd*. Sikhové den, kdy se svátek slaví, považují za nejpozív nív j-í den v roce. Jak uvádí autor v gurudvárách, b hem tohoto svátku se konají zvlátní bohoslužby *divan*, p i kterých se z posvátného místa oznamuje jméno nového m síce. Lidé b hem tohoto svátku chodí do gurudváry, aby prosili o blaho své, svých p íbuzných a známých.⁴⁶ Svátky a posvátná místa jsou neoddlitelnou sou částí sikhského náboženství. Dotvá ejí obraz celé sikhské komunity a ukazují nám, jaké cíle má každý sikh ve svém životě .

1.3.3 Postavení ženy

Žena je u sikh ceně na a na rozdíl od hinduismu a islámu, kde má žena pod adné postavení, je tedy na vyšším společenském řeb í ku. Afl do p íchodu Nánaka hrály ženy tradi ní pod adnou roli. Takový status, ale nemohl být zachován, protože Nának hlásal rovnost všech před Bohem. Podle autorky měl Nának prohlásit:

⁴⁴ PARTRIDGE, cit. dílo, s. 228.

⁴⁵ Tamtéž, s. 230.

⁴⁶ Tamtéž, s. 232.

*š Z feny jsme zrozeni, u feny po ati,
 s fenou zasnoubeni, s fenou sezdání.
 fiena je ná-p ítel, díky ní jdou civilizace dál.
 Kdyfl fena zem e, je postrádána.
 Jen skrze fenu je zachován ád,
 pro nazývat pod ízenou tu,
 z nífl v-ichni jsou zrozeni.õ⁴⁷*

Sikhové odsoudili hinduistický ob ad satí, kdy se fena nechá upálit na hranici se svým manflem nebo zahalování flen, které jim p ikazuje islám. V sikhismu je fena na stejné spole enské úrovni jako mufl. Z toho d vo du je jí dovoleno ú astnit se v-ech nábofenských ob ad a dokonce je m fle i sama vykonávat. fiena se m fle stát p ed íta kou z Guru Granthu a vést ob ady a bohosluflby.⁴⁸

Mezi sikhskými flenami najdeme n kolik jmen, která by nem la být opomenuta. První historicky významnou flenou je Nánakí, byla sestrou guru Nánaka a mnozí se domnívají, fle práv ona ovlivnila Nánakovo u ení a sním spojenou rovnost v-ech bez rozdílu pohlaví, nábofenství nebo kasty. Mátá Khivi byla flenou druhého guru Angada. Jak uvádí autorka, sikhové si ji p ipomínají pro její -t drost a v elost. Byla to práv ona, kdo dal spole nému jídlu langar podobu hostiny, kdyfl za ala podávat chutný rýflový puding.⁴⁹ T etí z flen, které byly po boku gurua, byla Bíbí Bhání. Byla dcerou t etího guru Amar Dáse, provdala se za nástupce guru Rám Dáse a stala se matkou pátého guru Ardflana. I ona m la mít velký vliv, p edev-ím pak na svého syna. Tento vliv je patrný z jeho poezie, která je plna symbol nazna ujících, fle si byli s matkou velmi blízcí. Poslední jmenovanou, která ovlivnila jednoho z guru je Mátá Gudflrí, která byla manflekou guru Tégh Bahádura. Ona a její t i synové zem eli mu ednickou smrtí, kdyfl hájili svou víru. Sikhové si tuto fenu p ipomínají zejména proto, fle posílila víru dvou malých chlape , kte í pro svoji víru rad ji zem eli, nefl aby se jí museli vzdát.⁵⁰

⁴⁷ SINGH, *Sv tová nábofenství: Sikhismus*, cit. dílo, s. 100.

⁴⁸ Tamtéfl, s. 100-102.

⁴⁹ Tamtéfl, s. 103.

⁵⁰ Tamtéfl, s. 104.

Postavením fieny u sikh se dostávám na konec popisu sikhské víry, obřadů, rituálů a celému rázu sikhské společnosti. V další kapitole se budu vnovat posvátné knize sikh, její struktura a dílům, která obsahuje. A v neposlední řadě také deseti guru, kteří dali sikhismu jeho podobu.

2. Guru Granth ó posvátná kniha sikh

2.1 Kompilace Guru Granthu

Guru Granth je nejobsáhlejší veršovanou knihou na světě. Jeho obsah tvoří tisíce čtyřicet stran,⁵¹ které byly roku 1604 složené pátým guru Arďanem. Jedná se o sbírku básní a písní předchůdců guru a je zde nkolik písní svatých mužů. Desátý guru Góbind Singh sestavil druhé vydání Guru Granthu roku 1706,⁵² byl posledním z deseti guru a přesunul následnictví na Guru Granth, který se automaticky podle sikhského termínu stal Guru Granth Sáhíbem⁵³ a už nikdy nebyl nahrazen. Bez Guru Granthu se neobejde žádný rituál ani modlitba a je z něho předčteno celý den. Dnes bývají předčtena i nahrazení nahrávkami, které jsou používány v gurdvarech.

Základ Guru Granthu položili guru Nának, který po své cestě za šířením víry recitoval a zpíval písně. Tyto písně se staly základem sikhského posvátného písma. *Šikhové v říši, ře Nának svou poezii v domě neskládal, ale ře spontánně přýtila z jeho úst.*⁵⁴ Když skládal písně, jeho učedníci je zaznamenávali. Bháí Gurdás říkal, ře Nának nosil s sebou rukopis vědy s sebou a po jeho smrti se dostal do rukou jeho nástupce Angada. Angad převzal tuto tradici a přidal k rukopisu Nánaka své vlastní písně. K jejich zápisu vynalezl psanou formu písmo *gurmukhí*. Každý guru, který se stal nástupcem, poté přidával své písně a podepisoval je pseudonymem Nának, aby tak stvrdili svou jednotu s ním a jeho učedníkem. Třetí guru Amar Dás přidal ke svým písním a básním i texty některých hinduistických svátek.⁵⁵

Roku 1603 už byl sikhismus obecně uznáván a měl mnoho stoupenců. Ke svému duchovnímu a morálnímu životu potřebovali učenci směr, který by je na jejich cestě provázel a dal sikhské víře definitivní podobu. Jak už bylo jednou řečeno, guru Arďan se ujal nelehkého úkolu a poskládal všechny posvátné písně a texty do jednoho díla tak, aby se uchovala tradice sikhského písma a lidé měli návod, jak správně číst v sikhské víře. K tomuto

⁵¹ Tamtéž, s. 31.

⁵² KAPOOR, S. S. *Guru Granth Sahib The History, Arrangements and Text* [online]. [cit. 2015-07-18]. Dostupné z: <https://www.allaboutsikhs.com/sikhism-articles/guru-granth-sahib-the-history-arrangements-and-text>

⁵³ SHACKLE, Christopher, Gurhpal SINGH a Arvind-pal SINGH MANDAIR. *Sikh Religion, Culture and Ethnicity*. Great Britain: Curzon Press Richmond, 2001. ISBN 0-7007-1389-1, s. 19.

⁵⁴ SINGH, Světová náboženství: *Sikhismus*, cit. dílo, s. 31.

⁵⁵ Tamtéž, s. 33.

nelehkému úkolu si vybral historika Bháího Gurdáse. Gurdás mu pomohl sestavit písně a texty do jednoho celku. Bháí Gurdás byl synovcem guru Amar Dáse. Měl kompetence k uení sikhismu a n jakou dobu byl jako misionář v Ág e. Bháí Gurdas je také n kdy ozna ován jako první sikhský teolog.⁵⁶

Autorka uvádí, že v době guru Arďfana ufl bylo sepsáno mnoho poezie a sám Arďfan napsal na tisíc hymnů. Bylo třeba vybrat z d l p ede-lých ty guru, ale také z d l hinduistických a muslimských sv tců. *šB hem 16. století, kdy se ostatní snařili psát hymny pod jménem Nának, nebyla d leřřitost podpisu jen pro samotného Nánaka, ale pro v-echny sikhské guru.*⁵⁷ A tak bylo nedřlnou sou řstí kompilace odd ělit texty, které byly podvrhy. Dokon ení Guru Granthu roku 1604 bylo d vodem k velké oslav ě a Guru Granth byl procesím donesen do Harimandiru, chrámu ve m st ě Amritsar. Do chrámu knihu na své hlav ě nesl velevářřený sikh Bháí Buddha.⁵⁸ Bháí Buddha byl u edníkem prvního guru Nánaka i kdyřl sám Nának byl je-t ě chlapec. Jeho jméno n kdy také uvád ěno jako Bábá Buddha je ozna ení pro moudrého muře. On byl prvním p ed řta ěm z Guru Granthu a m ěl tu ěst ho umřstít do Zlatého chrámu.⁵⁹

Spolu s Bháí Buddhou ěl guru Arďfan a ovřval posvřtnou knihu, hudebnřci hrřli hymny ze strřnek Guru Granthu a celř ceremonyál byl p řrovnřvřn k velké svatb ě. Guru Granth byl ve er p enesen do zvlř-tnř komnaty. Zde si guru Arďfan lehl na zem a spal spolu s posvřtnou knihou. Vřtisk je dnes ulořřen ve m st ě Kartřpur, které bylo zalořřeno Nánakem.⁶⁰ Třmto sikhov ě dostali posvřtnř text, který je provřzř celřm řřivodem a ur řuje jim, jak by se kařdř ctnostnř sikh m ěl ve sv ě vř ě chovat. N ěn ř jen knihou duchovnř, ale pomřřhř utvř řet celkovř rřz sikhské spole nosti.

2.1.1 Struktura Guru Granthu

Guru Granth za řnř pasřřř, které se řřkř *Mřl Mantra*. Mřl Mantra je obsahem jednoho ver- ě a stala se zřkladem sikhské vřry a my-řlenř. Je řstř modlitby, která mř hlubokou my-řlenku a vyjad řuje v n kolika slovech sikhskou metafyziku o povaze bytř a skute nosti,

⁵⁶ COLE, W. Owen a Piara SINGH SAMBHI, cit. dřlo, s. 73.

⁵⁷ SHACKLE, Christopher, Gurhpal SINGH a Arvind-pal SINGH MANDAIR, cit. dřlo, s. 11.

⁵⁸ SINGH, *Sv řovř nřbořřenstvř: Sikhismus*, s. 33-34.

⁵⁹ COLE, W. Owen a Piara SINGH SAMBHI, cit. dřlo, s. 53.

⁶⁰ SINGH, *Sv řovř nřbořřenstvř: Sikhismus*, cit. dřlo, s. 35-36.

o vztahu jednotlivce k vesmíru. Múl Mantra je krátká a výstižná, ale zároveň je její překlad velmi obtížný a má mnoho verzí. Níže je uvedena jedna z verzí v českém překladu.

Š Existuje jediné Bytí.

Jeho jméno je pravda.

Stvořitel v-eho. Bez bázně .

Bez zá-ťi. V-ěné a bez podoby.

Nezrozené. Samo o sobě jsoucí.

Darem osvícením tlovatele objevené.õ⁶¹

Vybrané skladby v Guru Granthu jsou seřazeny podle hudebních stylů do jedenácti oddílů. Hudebnímu stylu neboli melodickému vzorci se říká *rág*. V překladu to znamená barva. Věchny hymny v Guru Granthu, kromě prvního hymnu, který nese název *Dflap jí* a dvě hymny na konci *svayas* a *slók*, jsou hymny uspořádány tak, že duchovní vývoj vyplývá z kombinace slova a zvuku.⁶² Každý rág má svůj interval a tempo. Prvním rágem je *Srí*, což znamená nejvyšší. *Srí* je základní melodický vzorec, od kterého jsou odvozeny ostatní vzorce a vyjadřují horoucí touhu po Božském. Rágu *Srí* předchází jím jednou zmiňovaný první hymnus neboli předehra *Dflap jí*, která byla sepsána samotným Nánakem a sikhové ji recitují každé ráno. *Š Je pamatována v srdci každého sikh a n kolika dalších guru.õ⁶³* Skladby byly guru Arďfanem uspořádány podle určitého řádu. Skladby dřívejších guru předcházely skladby guru pozdějších a všichni se podepisovali jménem Nának. Aby je guru Arďfan rozlišil, ke každé na konci přidal slovo *Móhallá*, což znamená okruh neboli cyklus. Básně označené *Móhallá I.* jsou tedy dílem prvního guru, básně označené *Móhallá II.* jsou dílem druhého guru a tak dále.

Gurbání neboli verše jsou melodické a nesou v sobě určité metrické systémy. V Guru Granthu můžeme nalézt dvanáct různých podob verše a jejich metrický systém je velmi složitý a v mnohém tvoří náhodu a pochopení. Jako příklad bych tady uvedla verš, který je nazýván *Dóhá*, jedná se o dvojverší s rýmem na konci, kdy každý verš je předložen. Dalším je například *Dupadá*, verš, který se v Guru Granthu vyskytuje šestkrát a každý verš předložený a jeho druhý verš je vždy na konci. Dalšími jsou *Tipadá*, *aupadá*, atd.

⁶¹ Tamtéž, s. 45.

⁶² COLE, W. Owen a Piara SINGH SAMBHI, cit. dílo, s. 130.

⁶³ Chellaram. *Jap Ji*. New Delhi: Niraguna Balik Satsang Mandal, 1955, s. 1.

šZákladní myšlenkou ver-e je kirtan neboli duchovní hudba, která když je poslouchána nebo recitována s oddaností, tak díky ní může dojít k propojení s Bohem.⁶⁴ Každý ver-pak nese svůj význam nebo se vztahuje k nějaké významné události. Například manfelská píseň, která byla napsána guru Rám Dásem. Byl to Rám Dás, který nařídil, aby Gurbání byli božská kázání od Boha a stali se tak personifikací Boha samotného. Kdo se spojí s Gurbání se automaticky spojí s nejvyšším. Guru Ardevan přirovnal Gurbání k božskému přikazu. Podle něho, kdo recituje ver-e, může dosáhnout osvobození. Bháí Gurdás řekl, že Guru Granth je plný spirituálních pokladů, když má na mysli slova z Gurbání.⁶⁵

V Guru Granthu najdeme kromě Gurbání také Váry neboli šhrdinské hymny. Hymny slouží ke spirituálnímu soužití s bohem a jsou složené pouze z *Paurí* dlouhých veršů, které jsou obsaženy v Guru Granthu a rozdělily *Pothí* do čtyř hlavních částí, kdy *Pothí* je kniha používaná ke sběru hymnů. Dřívějším Sakhí říká, že je guru Nának objevil písně v Mekky.⁶⁶ Podle Gurindera Singh Manna je nejstarším záznamem, který pořídil guru Nának a zdá se, že se vztahuje na nábožensko-politický kontext, který utvářel novou komunitu.⁶⁷ Posledním veršem je *Rágmalá*, u které nevíme, kým byla napsána, protože nenese podpis autora.⁶⁸

Jak už bylo jednou řečeno, Guru Granth je psán písmem gurmukhí, které bylo vytvořeno guru Angadem. Mohli bychom se domnívat, že Guru Granth byl vždy psán jen v tomto písmu, ale myslili bychom se. Zde vidíme, že do Guru Granthu přispívali hinduisté a muslimští svatci, kteří byli z různých oblastí a mluvili různými jazyky. Příspevky byly tak v hind-tin, per-tin, arab-tin, sanskrtu, mará-tin, brahm-tin nebo bengál-tin. Všechny příspevky byly nakonec přepsány písmem gurmukhí a zkompileovány do Guru Granthu.

Guru Granth je knihou, která byla skládána z mnoha různých básní, písní a příspěvků. Hlavními tématy podle S. S. Kapoora jsou hledání Boha, prostředky pro komunikaci s Bohem, metody setkání s Bohem, náboženská přikázání, pravidla morálky a sikhská teologie.⁶⁹ Guru Granth se stal jedním z nejoriginálnějších posvátných textů své doby. Jeho

⁶⁴ *Sri Guru Granth Sahib* [online]. [cit. 2015-07-18]. Dostupné z: <http://www.sikhismguide.org/granth.aspx>

⁶⁵ *Guru Granth Sahib Darshan* [online]. [cit. 2015-17-07]. Dostupné z: www.discoversikhism.com

⁶⁶ COLE, W. Owen a Piara SINGH SAMBHI, cit. dílo, s. 128.

⁶⁷ SHACKLE, Christopher, Gurhpal SINGH a Arvind-pal SINGH MANDAIR, cit. dílo, s. 13.

⁶⁸ KAPOOR, S. S., cit. online, [cit. 2015-18-07].

⁶⁹ Tamtéž, [cit. 2015-18-07].

význam bude pokračovat mezi vyznavači sikhského náboženství navždy. V další části textu proto budu věnovat svoji pozornost významným osobnostem, které přispěly do Guru Granthu a ten tak získal svoji dnešní podobu.

2.2 Život a působení deseti guru

Jak už bylo řečeno v první kapitole, tradice deseti guru byla založena guru Nánakem, který přenesl svoje nástupnictví na guru Angada. Po guru Angadovi následovalo ještě dalších osm sikhských guru, kde každý má svoje místo v dějinách sikhismu a každý přinesl něco ze své víry do tohoto náboženství a sikhismus postupně dostával svoji podobu, jak ji známe dnes. V této kapitole bych věnovala pozornost deseti guru, jejich životu a především dílům, kterými přispěli do svaté knihy sikhů.

Prvním byl guru Nának. Již několikrát zmiňovaný zakladatel tohoto náboženství, který poskládal první střípy sikhské víry a stal se nejváženějším guru nejen mezi vyznavači samotnými, ale i mezi jeho nástupci. Každý z nich k němu choval nesmírnou úctu a respekt. Jak už bylo jednou řečeno, guru Nának se narodil ve vesnici Talvandí a už jako malý byl zázračné dítě. Když přichel jeho narození odpověděl, že bude věstcem nebo prorokem. Když se narodil, situace v Indii byla hrozná. Konflikty mezi muslimy a hinduisty poznamenaly jeho mládí, ale on se snažil už jako malé dítě kolem sebe mít klid a pohodu. Otec se rozhodl dát ho do školy vedené hinduistickým učitелеm, kde Nának prokázal velké schopnosti v oblasti učení a řádná látka pro něho nebyla obtížnou. Asi prvním popudem k odmítání rituálu a kastovního systému bylo, když se zúčastnil navlékání posvátné nit dvojzrozcem, tedy lidem o kterých se říká, že jsou dvakrát zrozeni a mají tak právo být v nejvyšší kasti bráhmanů. Když mu někdo nabídl posvátnou nit, odmítl a tato odpověď se stala proslulým hymnem.

šNech je ti soucit bavlnou.

Pak už je vláknem radosti.

Dodej uzly střídmosti a smotky z pravdy.

Tak stvoř posvátnou nit pro duši.

Má-li takovou, navlékni mi ji.⁷⁰

⁷⁰ SINGH, Světová náboženství: Sikhismus, cit. dílo, s. 21.

Pozd ji Nának odmítl chodit do –koly a cht l se v novat spojení s Bohem. Otec mu nev il. Myslel si, fle se chce jen vyhnout –kole a tak aby nemarnil as, poslal ho pást dobytek. Dflanam sakhí lí í, fle p i této innosti vykonal mnoho zázrak a nikdo ufl nepochyboval o tom, fle je výjime ný. Kdyfl dosp l, stal se pomocníkem v obchod . Prodával lidem v ci, anifl by za n cht l peníze. Kdyfl to majitel obchodu zjistil, rozhn val se, ale k jeho údivu v obchod nic neubývalo a prosperoval. Tento in byl jen dal-í ukázkou Nánakova p ístupu k lidem a ví e, fle kaflý lov k je svým zp sobem výjime ný a p esto stejný. Jednoho dne se –el Nának koupat k ece Bein a ztratil se. Kdyfl se op t objevil, ekl, fle ode-el, aby se dostal do p ímého spojení s Nejvy–ím a fle dosáhl úsp chu. Takto nám Dflanam sakhí podávají p íb h o Nánakovi a jeho spojení s Nejvy–ím.

Guru Nának p ísp l do Guru Granthu dev t set sedmdesáti ty mi hymny. Prvním z nich je Dflap jí. Je to p edehra Guru Granthu, která je pamatována v srdci kaflého sikh. Vyjad uje jedine nost Boha, lásku k nevy–ímu, který kompletn p ejímá slova, my-lenky a skutky a který se stanem základem v-eho. Podle Chellarama je doslovný p eklad t chto ver– nemoflný. A kdyfl se tená zeptá, zda tato slova jsou pravou podstatou toho, co ekl guru Nának, odpov je ne.⁷¹ P eklad do cizího jazyka je vfldy obtíflný a není vylou eno, fle nemoflný. Kaflý jazyk má svá úskalí, která jazyk jiný nem fle správn vyjád it. A u slova, která byla e ena guru Nánakem a zapisována jeho u enci tomu nem fle být jinak.

Guru Nának ve svých hymnech projevoval nesouhlas s vládnoucí t ídou, která d lá z lidí otroky a sama si flje v blahobytu. Vyjad oval se proti útlu, nesouhlasil s rozd lením na kasty a cht l rovnostá skou spo le nost. Tvrdil, fle v-echny vztahy jsou založeny jen na pen zích a majetku a nikdo ufl nezná pravou podstatu lásky. *š V-echny náboflenské skutky byly provedeny pro peníze. Náboflenství je n co jako neflívé t lo.*⁷² Guru Nának tuto skute nost vyjád il ve svém rágu Dhanásarí:

š Muslimové íkají lfí a jedí –pínu.

Bráhmani zabíjejí a potom se omývají ve vanách.

Jogíni jsou slepí a neznají cestu.

*Tito t i jsou str jci své vlastní zkázy.*⁷³

⁷¹ Chellaram, cit. dílo, s. 2.

⁷² *Guru Granth Sahib Darshan*, cit. online. [cit. 2015-17-07].

⁷³ Tamtéž,[cit. 2015-17-07].

Guru Nának se držel svých zásad, které ur ovali formující se sikhskou spole nost, jak správn se má lov k chovat a flit ctnostný flivot. V Múl Mant e guru Nának napsal jak se stát ctnostným lov kem. *šB h je kone ná pravda a lov k musí rozvíjet ty vlastnosti, které jsou s ním spojené.*⁷⁴ Každý by m l pomáhat lidem, kte í jsou v t flké flivotní nebo finan ní situaci. Lidé by si navzájem m li poskytovat pomoc a porozum ní. V ící se celý sv j flivot mají snaflit najít cestu k Nejvy—ímu a dosáhnou toho jenom tehdy, kdyfl budou dodrřovat v—echny zásady sikhské víry, tak jak je guru Nának vykládal a sám flil.

Nástupcem guru Nánaka byl guru Angad, který p isp l do Guru Granthu —edesáti dv ma dvojver—ími. P vodní jméno guru Angada bylo Léhna a byl flákem guru Nánaka, který mu p i p edání nástupnictví zm nil jméno na Angad. Guru Angad se usadil ve vesnici Khadúr, která byla pravd podobn místem jeho narození. flil flivot samotá e a dle informací m l být áste n negramotný. Um l jen trochu íst a psát. Prameny uvád jí, fl e díky n mu vznikla psaná podoba pa dfláb—tiny, tedy písmo gurmukhí. Kniha Guru Granth se v tomto ohledu s informací rozchází a autor tvrdí, fl e v p ípad negramotnosti guru nemá jeho podíl na písmu gurmukhí opodstatn ní.⁷⁵ Do Guru Granthu nep isp l mnoha ver—í, ale i tak se podílel na jeho formování.

Z guru Angada p e—lo nástupnictví na Amar Dáse. Amar Dás se narodil ve vesnici Vásarkí. Jeho p íb h za íná vypráv ní o tom, jak dal chudému a flíznivému poutníkovi napít ze svých rukou a poutník se ho zeptal, kdo je jeho guru. Amar Dás nedokázal odpov d t, proto fl e v té dob fládného guru nem l. Po setkání s tímto muřem se rozhodl, fl e svého guru najde. Jednoho dne se doslechl o velevářeném guru Angadovi. Nep emý—el dlouho a vydal se za ním. Guru Angad ho p íjal s otev enou náru í a Amar Dás z stal v jeho slufb , kde mu velmi sv domit slouřil.⁷⁶

Jednoho dne —el k ece a setkal se tam s tkalcem, který ho pozd ji popsal své řen jako bezdomovce. Zpráva se —í la rychle a dostala se ař ke guru Angadovi. Guru Angad si byl v dom up ímnosti a oddané slufby, kterou pro n ho Amar Dás vykonal. Uchopil ho tedy a prohlásil, fl e není fládný bezdomovec, nýbrř jeho nástupce a tedy dal—í guru. Poloflil p ed n ho p t m d ných mincí, kokosový o ech a podle tradice se sklonil k jeho nohám.⁷⁷ Tak se Amar Dás stal dal—ím z deseti guru.

⁷⁴ *Sri Guru Granth Sahib*, cit. online. [cit. 2015-07-18].

⁷⁵ TRUMPP, Ernest., cit. dílo, s. 72.

⁷⁶ Tamtéř, s. 73.

⁷⁷ Tamtéř, s. 74.

Guru Amar Dás přispěl do Guru Granthu devět set sedmi hymny. Podle Ernesta Trumppa byl také áste n negramotný stejně jako jeho učitel guru Angad, ale i tak zkomponoval mnoho veršů, které byly zařazeny do Guru Granthu. Verše byly nápadné pro jednoduchost a názornost.⁷⁸ Většina hymnů byla rozdělením práce guru Nánaka, kromě rágu *Tilang* a *Tukharí*.

Guru Amar Dás věnoval zvláštní pozornost učení sikhismu. Pál si nastolit harmonickou společnost bez diskriminace mezi vyší a nižší třídou. Pro smazání těchto rozdílů zavedl tradici langaru, neboli společného jídla, kterého se mohou účastnit všichni bez rozdílu. Autor uvádí, že když ho navštívil sám velký císař Akbar, tak musel stejně jako ostatní jíst jídlo na zemi.⁷⁹ Guru měl být ztělesněním laskavosti, trpělivosti a odpuštění. A stejné vlastnosti si přál u ostatních. Jeho hymny jsou plné nabádání k tomu, aby lidé šli v pravdu, byli upřímní a spojili se s věmohoucím. Jako příklad nám může posloužit verš z Guru Granthu.

š Nepije–fale–né víno jako všichni, jestliže ty máš–svoji sílu.õ

Nebo verš, který nabádá k probuzení mysli.

š Ó moje mysli, ty jsi netešná božské světlo, rozpozněj svůj vlastní proud.

Ó moje mysli, drahý pán je s tebou, mysli na učení guru a uťmvej si jeho lásku.õ⁸⁰

Guru Amar Dás dal sikhské společnosti mnoho ze svého vědomí a podařilo se mu smazat rozdíly ve společnosti, alespoň v komunitě sikhů. Nástupcem Amar Dáse byl guru Rám Dás. Před tím než se stal guru, se jmenoval Dfetha. Jako malý přišel o své rodiče a ujala se ho jeho babička. V šestnácti letech se rozhodl odejít a flivít se sám. Ve volném čase navštěvoval gurudváru a tady si ho všiml guru Amar Dás. Obdivoval ho za jeho neutuchající zájem o sikhské učení a nezištnou práci v gurudváře.

Jednoho dne se guru Amar Dás rozhodl, že právě Dfetha je tím pravým mužem pro jeho dceru Bíbí Bhání a nabídl mu ji za manželku. Dfetha nabídku přijal a oženil se s Bíbí Bhání a měl s ní syna Ardfana, pokračovatele v tradici deseti guru. Dfetha sloužil guru Amar Dásovi dlouhých dvacet čtyř let a za své zásluhy byl oceněn darem nejvyšším, tedy přejal nástupnictví a stal se guru Rám Dásem.

⁷⁸ Tamtéž, s. 74.

⁷⁹ *Guru Granth Sahib Darshan*, cit. online. [cit. 2015-20-07].

⁸⁰ Tamtéž, [cit. 2015-20-07].

Guru Rám Dás p ísp íl do Guru Granthu –est set sedmdesáti devíti ver-í. Mimo tyto ver-e byl také tv řcem modlitby *Lavan*, která je recitována p í svatbách, kdy řleních a nev řsta musí p í recitaci této modlitby řty íkrát obejít Guru Granth. Byl řt řesn řním dobra a řtrp řliv se potýkal se v-emi řt řlkostmi, které mu řřivot nachystal. On sám řekl: ř*Nechceme se pomřtít, není řřádné v řt-í pokání neřřtrp řřivost a není v řt-í pot ř-ení neřřspokojenost. Neexistuje řřádné v řt-í řlo neřř chamřivost. Neexistuje řřádná v řt-í ctnost neřř soucit nebo řřilosrdenství. Neexistuje řřádná v řt-í řbra neřřodpu-ř ní. A jako pro řednu řrasnici, tak se musí řklířet.*ř⁸¹

Guru Rám Dás byl velkorysý a nelp íl na majetku nebo řpen řzích. Byl velmi nábořfensky zalořřený a nabádal k tomu ři své řtoupence. Řd řaz oval řd řřřitost recitování Nám, řména Nejvy–řho. Jen tak m řřlov k řplynout s řbořřskou řediností. řlov k nemá být řlenivý a recitovat řbořřské řjméno. Nikdy nev ří, řda se ř í-ří řden řnovu nadechne. To řpopsal v řjednom ze řsvých ver- .

ř*Neváhejte ani na okamřřík, ředitujte ve řjménu řpána, ředné řdu-e. Kdo v ří, řdy se řnovu nadechnete?*ř⁸²

Nástupcem guru Rám Dáse byl Ardřřan, řeho řyn. Guru Ardřřan m íl vzor ve řsvém řd řde řkovi a řtci, kte ří řho nau řřili řřřit řřřivot bez řzbyte řných řstatk ř, řp edvád řní se a okázalosti. Ve řsvých ředenáři letech se řřenil a se řvojí řřenou m íl řyna Hargóřbinda, který se stal řeho nástupcem. Guru Ardřřan byl řpodnikavý a řaktivní řlov k. Jako řprvní byl řzapletený do řpolitiky. Jak uřřlo bylo mnohokrát řeno, byl to guru Ardřřan, který řzkompiloval Guru Granth a řdal mu řeho řjméno a řpodobu. Guru Ardřřan p ísp íl do Guru Granthu řdva řtisíce řdv řst osmnáři řhymny. A řsám řprojev íl úřctu řposvátnému řřřsmu ve řsvém ver-í:

ř*Tato řkniha má v řt-í řvýznam neřřřjá. Řspektujte to a řpovařřujte ři řza řsvého řpána.*ř⁸³

M íl obrovskou řvíru v Boha a řkázal řvíru řjen v Boha řřediného. Podle Bhattú ři guru Ardřřan uřřdom íl existenci Boha a není řřádný řrozříl mezi Bohem a guru Ardřřanem. Tak řje to řpopsáno ve řver-í:

ř*Od řnarození ři uřřdom íl Boha řřřřze u ř-ení guru.*ř⁸⁴

⁸¹ Tamtéřř, [cit. 2015-20-07].

⁸² Tamtéřř, [cit. 2015-20-07].

⁸³ Tamtéřř, [cit. 2015-20-07].

⁸⁴ Tamtéřř, [cit. 2015-20-07].

Hlavním úkolem guru Ardhana bylo, aby každý chce dosáhnout potěšení a to lze jedině recitací božského jména. Podle guru Ardhana nám recitace božského jména pomáhá na tomto světě, i onom světě. A každý věřící by se měl řídit tímto veršem:

*Šas po ase, znovu a znovu meditujte nad božím jménem.*⁸⁵

Guru Hargóbind byl nástupcem guru Ardhana a jeho synem. Je nutné říci, že on a jeho další dva následovníci nepřispěli svými verši do Guru Granthu a z toho důvodu nebude jejich životní příběh v této práci popsán do detailu. Dalším faktorem, jak uvádí autor v překladech Guru Granthu, je fakt, že historie od guru Hargóbinda po guru Góbinda Sinha je zastíněná různými nejasnostmi a informace jsou dosti rozdílné a rozporuplné. Tato část proto vyžaduje opatrnost a kritický pohled, kdy ani sami sikhové nevědí, kde je pravda.⁸⁶

Guru Hargóbind se stal guruem v době, kdy sikhská komunita procházela změnami po smrti jeho otce guru Ardhana. Guru Ardhana byl pět dní a pět nocí mučen muslimy, kterým dal příkaz Džahangír, tehdejší muslimský vládce. Z mírumilovné komunity se tak stala komunita bojovná. A smrt guru Ardhana na tom nesla velký podíl. Hargóbind si uvědomil, že se musí bránit a umět se postavit nepříteli. Vyzýval k tomu, aby sikhští bojovníci nikdy nikoho nenapadali, jen se bránili. Položil tedy základy bojovnosti sikhské komunity, aby se mohla bránit svému nepříteli. Jak uvádí autor v překladech Guru Granthu, příprava k boji a utváření armády mohlo být jedním z důvodů, proč guru Hargóbind nepřispěl verši do Guru Granthu. Pro záchranu společnosti nezbývalo času.⁸⁷

Jeho nástupcem se stal guru Har Rái. Byl vnukem guru Hargóbinda a je známý jako soucitný guru. Byl známý svým nesouhlasem s válkami a bitvami. Říkalo se o něm, že nikdy neublížil ani zvířeti natož lovci.⁸⁸ Ani guru Har Rái nepřispěl svými verši do Guru Granthu a neobohatil tak posvátnou knihu svými mírumilovnými názory spojenými s poklidným způsobem života, který žil. Nástupcem guru Har Ráiho byl jeho syn Har Kri-an. Stal se guruem, když mu bylo pouhých pět let a nikdo v komunitě nemohl uvěřit tomu, že by je mohl vést. Jeho role jako gurua trvala pouhé tři roky. Zemřel v osmi letech, poté co odjel léčit lidi do vesnice zasažené neštovicemi. Sám se nakazil a zemřel. Jako mladý se obetoval pro svoji komunitu. Z toho vyplývá jediné, že ani tento guru po sobě nezanechal nic, čím by přispěl do Guru Granthu.

⁸⁵ Tamtéž, [cit. 2015-20-07].

⁸⁶ TRUMPP, cit. dílo, s. 83.

⁸⁷ Tamtéž, s. 85.

⁸⁸ *Sikh Dharma Internacional: What is Sikh Dharma: The Shabad Guru and the Sikh Gurus* [online]. [cit. 2015-07-21]. Dostupné z: www.sikhdharma.org

Nástupcem guru Har Kri-ana byl guru Tégh Bahádur. Byl nejmladším synem guru Hargóbinda. Byl velmi nábožensky založený a strávil mnoho času v meditaci nad božským jménem. Stejně jako guru Nának i on skládal písně, které zapisoval a šířil je mezi své stoupence. Pro svůj nesouhlas ke konverzím, které byly pořadovány muslimským panovníkem Aurangzébem byl uvězněn spolu se svými těmi nejoddanějšími sikhy. Všichni svorně odmítali vzdát se své víry. V důsledku toho byli mučení a jeho tělo stoupenci umučeni. Tégh Bahádur jediný mučení přežil. Aurangzéb se domníval, že je to díky jeho nadpřirozeným schopnostem a fládal, aby vykonal nějaký nadpřirozený skutek. Guru Tégh Bahádur odmítl a místo vzdání se své víry přijal smrt. Byla mu useknuta hlava. Stal se tak dalším sikhským mučedníkem vedle guru Ardhana, který také položil život za svoji víru.

Guru Tégh Bahádur připsal do Guru Granthu padesáti devíti hymny a padesáti –estí dvojveršími, které byly zahrnuty do Guru Granthu guru Góbindem Sindhem. Jeho hymny a verše jsou protkány nabádáním k meditaci nad božím jménem, které by se mělo lov k vnovat nejvyšší část svého života. Jenom tak může dosáhnout spojení s Nejvyšším. Dosažení blaženosti pomocí meditace je demonstrováno v hymnu, který je v českém překladu uveden níže.

š Pán je dárce míru a pohodlí. Neexistuje nic jiného.ō⁸⁹

Guru Tégh Bahádur popisoval svět, který je jen námi přechodným. *š Jako bubliny vody, stejně písku a pouhý sen.ō⁹⁰* říkal, že život je vzácný a každá chvíle se má využít k meditaci a spojení s Nejvyšším. Vědomoucí kontroluje všechno a má moc změnit svět a lidi v něm. Může udělat z krále flebráka a ze flebráka krále. Tyto myšlenky jsou hlavní náplní jeho verše a jeho života, který prožil v meditaci a odříkání a který položil za svoji pravdu a oddanou víru sikhismu.

Jeho nástupcem, synem a posledním guru v jedné osobě byl guru Góbind Singh. Když jeho otec zemřel mučednickou smrtí, bylo mu pouhých patnáct let a byl touto událostí zasáhl a poznamenán na celý život. Je znám hlavně pro svoji bojovnou povahu a ducha. Jak už bylo řečeno, on byl zakladatelem Chálsy neboli jednotky istých. Byla to jednotka bojovníků, která měla chránit sikhskou komunitu před muslimy. Byl to on, který roku 1706 sestavil druhé vydání Guru Granthu a rozšířil ho o hymny a verše svého otce guru Tégh Bahádura. A on sám

⁸⁹ *Guru Granth Sahib Darshan*, cit. online. [cit. 2015-21-07].

⁹⁰ Tamtéž, [cit. 2015-21-07].

m l p isp t jedním ver-em. P ed svou smrtí p enesl nástupnictví na Guru Granth a ten se tak stal posledním a jediným guru, jak ufl bylo popsáno v kapitole minulé.

V-ichni guru, kte í se n jakým zp sobem podíleli na formování sikhské víry, za sebou nechali obraz této komunity, tak jak ji známe dnes. Každý z nich p inesl n co ze svých my-lenek a poznání a dal tak sikhismu podobu náboflenské komunity, která je zcela odli-ná od ostatních náboflenství. Jak ekl Mc. Auliffe: *š Sikhismus p ed í jiná náboflenství p edev-ím kvalitou psaní, zachovávání si náboflenských doktrín a kázání.*⁹¹ Práv tato v ta vystihuje sikhismus v celé jeho podob , jako náboflenství, které stojí pevn na svých základech a od nikoho nep íjímá n jaké zm ny. Pevn se drflí svých p íkázání a doktrín, bez zpochyb ování u ení svých guru.

⁹¹ Tamtéfl, [cit. 2015-21-07].

3. Středověká hindská literatura a Guru Granth

3.1 Vliv bhaktického hnutí

Jak už bylo řečeno sikhismus je náboženství tolerantní ke všem náboženstvím. Každý bez rozdílu mohl přijít do sikhské komunity a bude v něm přijat a pohostěn. Jinak tomu nebylo ani s jejich posvátnou knihou, kdy do ní mohli přispět svatí mufti jiného vyznání a víry. Jejich verše byly a dodnes jsou přijímány, respektovány a dotváří celkový obraz Guru Granthu. Tito mufti jsou nazýváni santové a bhaktové. Tito svatí mufti byli ovlivněni bhaktickým hnutím a jejich myšlenky a víra je začlenili do sikhské tradice.

Bhaktické hnutí, které se formovalo a šířilo v jižní Indii v 6. až 10. století ovlivnilo myšlení a přístup k náboženství značně v té době v Indii, kteří začali odmítat kastovníctví, přehnané uctívání božstev, provádění rituálů a instituci kněží. Bhaktické hnutí se dále šířilo a dostalo se do severní Indie počátkem 15. století. Některé zdroje uvádí, že mohlo být ovlivněno mystickými naukami islámu tedy především sufismem, který stejně jako bhaktismus přijímá Boha jako transcendentního, milujícího. Boha, který sídlí v srdcích ostatních. Sikhismus byl tedy ovlivněn jak sufismem, tak bhaktismem ve svém pojetí Boha jako Nejvyššího jsoucna a přejal recitaci božích jmen a zpívání hymnů k božské chvále.⁹²

Svatí mufti a jejich poezie se zaměřovala především na odsuzování bráhmanismu a ortodoxní společnosti, která se dělila na kasty. Podle McGregora: *š Pohybujeme se na poli poezie v podstatě populární a praktického charakteru, i když mohl být ovlivněn literárními normami.*⁹³ Poezie byla komponována hlavně dvojveršími *dohá* a *ver-i padat*, které byly určeny pro zpívání s refrénem. Poezie byla ovlivněna monistickým pohledem konečného bytí. Kde hnací silou bylo uctívání. Postoj oddanosti mohl být transformován ze staré doby sanskrtských textů a musela vždy volně koexistovat s ortodoxním učením konečného bytí.

Nebyla založena na uctívání určitého božstva, ale na uctívání založeném na nadpřirozenu. A vždy byla psána místním jazykem. Jejich učení a inspirace byly v podstatě puritánské.

⁹² KOUBA, Jirka. *Sikhismus I* [online]. 2005, [cit. 2015-07-23]. Dostupné z: http://www.didactylos.cz/146322_item.php

⁹³ MCGREGOR, Ronald Stuart. *Hindi literature from its beginnings to the nineteenth century*. Wiesbaden: Harrassowitz, 1984. ISBN 3-447-02413-5, s. 38.

Inspirovali se spojením boha a duše, boha viděného jako Jediné jsoucno, jako jediného ušitele neboli guru.⁹⁴

3.2 Kabírova poezie v Guru Granthu

Kabír se narodil roku 1398, měl se narodit bráhmanské matce, která ho brala jako své dítě a odložila ho jako nemluvně. Měl být a byl nalezen muslimským tkalcem a jeho ženou, kteří se ho ujali jako vlastního dítěte.⁹⁵ Říká se, že byl oddán do péče ke spojení s Nejvyšším a recitování božského jména. Narodil se v době, kdy byla muslimská moc na svém vrcholu. Lidé byli chyceni do pastí náboženských rituálů a falešného uctívání. A společnost byla dělena na kasty, kdy kasty nízké měly velmi špatné postavení. Ukončení svých studií Kabír nesouhlasil s dělením ve společnosti a tíhnul k recitování božského jména, v každé volné chvíli se věnoval meditacím a chtěl se spojit s Nejvyšším. Jeho touhou bylo stát se duchovním ušitelem a vést své myšlenky mezi lid. Nedokázal se soustředit na práci, kterou měl vykonávat a stále se uchýloval k meditacím nad božským jménem.

Každý kdo k němu přišel, dostalo se mu stejného zacházení. On sám říkal: *š Celý svět je vytvořením jediného Boha. Věchní smrtelníci jsou stvořeni ze stejných základních prvků. Svět jednoho Věčného se tě pytlí v každém.*⁹⁶ Byl odpůrcem bráhmanského kultu. Ptal se sám sebe, čím jsou bráhmani tak výjimeční, když jsou stvořeni stejně jako lidé z nižších kast. Bráhmani toužili po tom znít jeho pověst svatého muže, který by se rozdělil pro ostatní. Čím víc se mu snažili brát, tím víc on získával. Jak popisuje v jednom ze svých veršů obsaženém v Guru Granthu.

*š Kabíre, já nemusím dlat nic. Já nemohu dlat nic, moje tělo nemůže nic dlat.
Já nevím, co mě pán udlat, ale volání je pryč, Kabíre, Kabíre.*⁹⁷

Základním principem jeho učení kromě víry, že věchní jsou stvořeni jedním bohem, bylo, že diskriminace mezi nízkými a vysokými kastami vytváří nepropustnou mezeru mezi

⁹⁴ Tamtéž, s. 39.

⁹⁵ JINDAL, Kailash Bhushan. *A History of Hindi Literature*. New Delhi: Munshiram publishers Pvt. Ltd., 1955. ISBN 81-215-0454-6, s. 50.

⁹⁶ *Guru Granth Sahib Darshan*, cit. online. [cit. 2015-23-07].

⁹⁷ Tamtéž, [cit. 2015-23-07].

lov kem a Nejvy—ím. Spojením s nejvy—ím m fle být dosařeno meditací nad bořským jménem a jeho milováním.⁹⁸ Zde m fleme vid t afl nápadnou podobnost s u ením sikhismu a my—lenkami sikhských guru, kte í také v íli v meditaci nad bořským jménem, které nám otevírá cestu k nejvy—ímu a m fleme se s ním spojit prost ednictvím meditace.

Kabír p ísp l do Guru Granthu dv st devadesáti dv ma hymny. Je pokládán za jednoho z nejv t—ích santú, kte í p ísp li do Guru Granthu. Jeho ver—e jsou uchovány ve t ech hlavních knihách. První z nich je práv Guru Granth. Druhou knihou je Bídfak neboli řu etní kniha a t etí je Rádfastánská kniha. Tyto t i knihy obsahují r zné typy ver— . Prvním je dvojver—í *dohás*, které bylo zmi ováno vý—e a bylo pouřlíváno mnoha svatými muři ke skládání ver— . N kde je tento ver— nazýván *Sákhí*, coř v p ekladu znamená sv dci. Druhým je ver— *padas*, který je ur en ke zp vu s refrémem a byl pouřlíván stejn jako ver— *dohás*. Oba tyto ver—e byly pouřlity Kabírem v Guru Granthu.⁹⁹

Forma jeho poezie je t řko odhadnutelná a celkové porozum ní je velmi obtířné. Slova jsou velmi ásto spojována do sebe s malým ohledem na gramatiku. V ty jsou ásto plné hovorových výraz a slova jsou b řn pouřlita z mnoha jazyk . Autor zde uvádí, fle to mohlo být zp sobeno tím, fle Kabír nikdy nem l —kolení v tom, jak psát ver—e. On je jen recitoval a jeho u edníci je zapisovali.¹⁰⁰ P es v—echno je Kabír ozna ován za jeden z nejv t—ích p ínos řindské literatury. Pro jeho odvahu napadnout nábořenské praktiky, bráhmány a vysmívání se rituál m. A v neposlední ád pro rytmus jeho ver— , který je fascinující v kombinaci se silou krásné poezie.¹⁰¹ Záv řem jeden z Kabířových ver— v Guru Granthu, který nabádá k cest ř pravdy a dokonalosti.

ř Paprsky sv tla se spojují se Sluncem a voda splývá s vodou.

N í sv tlo se prolíná se sv tlem a lov k se stává naprosto dokonalý.õ¹⁰²

⁹⁸ Tamtéř, s. 127-128.

⁹⁹ MCGREGOR, Ronald Stuart., cit. dílo, s. 47.

¹⁰⁰ JINDAL, Kailash Bhushan, cit. dílo, s. 53.

¹⁰¹ Tamtéř, s. 54.

¹⁰² *Guru Granth Sahib Darshan*, cit. online. [cit. 2015-23-07].

3.3 Poezie santů v Guru Granthu

Nejvážen jím mezi svatci byl Kabír, kterému proto byla v nována samostatná kapitola. Jeho předchůdcem a o nic méně důležitým byl Námdév. Narodil se roku 1270 do rodiny krejčího. V průběhu svého dospívání byl ovlivněn bhaktickým hnutím. Pod vedením svého učitele se s několika dalšími žáky vydali na cestu po Indii a došli až do Pandlábhu. Tady založil Námdév i své myšlenky. V tichu času trávil v meditaci a psaním oslavných hymnů. Shromáždil kolem sebe skupinu oddaných, kteří naslouchali jeho písním a hymnům. Stal se tak velmi váženým a uctívaným.

Námdév přispěl do Guru Granthu tředesáti hymny. Tyto hymny mají jednu společnou charakteristiku a tou je uctívání Nejvyššího Boha, transcendentního, na rozdíl od hymnů dřívejších, které nesly stopy modláctví. V průběhu svého duchovního hledání se Námdév odklonil od uctívání Boha v konkrétní podobě a přenesl své duchovní vnímání na uctívání Boha jako nejvyššího Jsoucna.¹⁰³ Prostřednictvím těchto hymnů chtěl Námdév zamezit zradě, lži a klamu a naučit se pomocí meditace milovat Boha. On sám mluvil k bohu milujícím jazykem. Jak je psáno ve zkrácené ukázce jednoho z veršů v Guru Granthu.

šAhoj m j p úteli, ahoj m j p úteli. Je tady nic nového?

Já jsem oběť, oddaná oběť, která se obětuje jen tobě.

Dílat Vám otroka je tak vznešené. Vaše jméno je ulečtilé.

Odkud jsi přišel? Kde si byl? A kam jdeš? í .¹⁰⁴

Námdév nabádal k neskonale lásce a váni. Oproti tomu zavrhoval nenávisť a flárlivost. Vlastnosti, které ničí lovka a ubírají mu jeho dobré povaze. flárlivost považoval za nejhorší vlastnost a říkal, že může poškodit jakoukoli ulečtilou duši. Jeho hymny jsou tedy plné lásky a nabádání k meditaci nad božským jménem. Jak už bylo mnohokrát řečeno, jenom meditace nás může spojit s Nejvyšším a my jsme tak dosáhnout úplného osvobození duše. Zde vidíme jasnou spojitost s učení sikhismu.

Souasníkem Námdéva byl santa Trilogan. Trilogan se narodil roku 1267 a k náboženství inklinoval už od dětství. Trilogan přispěl do Guru Granthu čtyřmi hymny. Stejně jako ostatní i on byl ovlivněn bhaktickým hnutím. Věřil v jednoho Boha, odsuzoval

¹⁰³ SINGH, Daljeet. *Saint Namdev* [online]. [cit. 2015-07-24]. Dostupné z: <http://www.sikh-history.com/sikhhist/events/namdev.html>

¹⁰⁴ *Guru Granth Sahib Darshan*, cit. online. [cit. 2015-24-07].

povrchní rituály a p ehnané uctívání bořstev. Jak íká McGregor, v jeho ver-ích m ěme najít nápadnou podobnost s Námdévem. Jazyk je ístý, v p vodním textu psán v mará-tin . astým tématem hymn je fale-celého sv ta.¹⁰⁵ Nesouhlasil s hromad ním majetku a bohatství a m l pocit, ě jeho p ítel Námdév má sklony k hromad ní, jak je uvedeno v jednom z ver- Guru Granthu.

š Trilocan íká, ó Námdéve, bohatství t láká p íteli.

Pro tisknete vzory na t chto listech, a nezam íte se rad ji na své v domí, pane?õ¹⁰⁶

Celý dialog mezi Námdévem a Trilocanem je uveden v Guru Granthu. Autor zde uvádí, ě bylo známo, ě oba svatí muřli byli p átelé a meditovali spolu v ranních hodinách pod stromy. I p esto choval Trilocan k Námdévovi velikou úctu. Byl pro n ho ten, který se spojil s Nejvy-ím.¹⁰⁷ Trilocan za sebou zanechal my-lenky, které ovlivnily u ení sikhismu a je mořné, ě práv z toho d vodu zapsal jeho hlavní my-lenku do Guru Granthu guru Nának.

š Ó sestro, nezapome jméno pána celého vesmíru.õ¹⁰⁸

Dal-ím ze sv tc , kte í p isp li do Guru Granthu byl Dřlajadév. Narodil se roku 1201 v Bengálsku. Stejn ě jako ostatní sv tci, o kterých jil bylo pojednáno i on od d tství cítil lásku k Bohu a k bořímu zjevení a byl velmi duchovn zalořený. Ve svém p esv d ení odmítal pýchu a egoismus. Do Guru Granthu p isp l dv ma hymny. Jak uvádí autor, jazyk hymn je odli-ný od p edchozích hymn i kdyř byly psány ve stejném asovém období. Stylem se tedy Dřlajadév p iblifuje spí-e Kabírovi a pon kud se vzdaluje od Námdéva.¹⁰⁹

Pípá, byl dal-ím ze sv tc , který p isp l do Guru Granthu. V tomto p ípad ěen jedním ver-em. Jeho hlavní my-lenkou bylo, ě B h je pánem celého vesmíru a sídlí v lidských srdcích. Jeho u ítel a zároveň dal-í sv tec, který p isp l do Guru Granthu byl Rámánand. Rámánand byl jednou z velkých osobností bhaktického hnutí a íká se, ě práv on je mostem p i pronikání bhaktického hnutí z Jihu Indie na Sever.¹¹⁰ Do Guru Granthu p isp l jedním ver-em. Tento ver- ukazuje spirituální hledání se smyslovým uctíváním a mystickou láskou,

¹⁰⁵ MCGREGOR, Ronald Stuart., cit. dílo, s. 42.

¹⁰⁶ *Guru Granth Sahib Darshan*, cit. online. [cit. 2015-24-07].

¹⁰⁷ Tamtéř, [cit. 2015-24-07].

¹⁰⁸ Tamtéř, [cit. 2015-24-07].

¹⁰⁹ MCGREGOR, Ronald Stuart., cit. dílo, s. 42.

¹¹⁰ *Bhagat Ramanand* [online]. [cit. 2015-07-25]. Dostupné z: http://www.sikhiwiki.org/index.php/Bhagat_Ramanand

která je dávána guruovi.¹¹¹ Posledním z předchůdců Kabíra byl SÉN. SÉN byl stejně jako ostatní svatci uřízen od útlého věku silně věřící a byl spojen s Bohem. Bůh byl pro něho jediný a neměnitelný. Podle jeho názoru bychom měli naslouchat svému guru, abychom se přiblížili Bohu. Pro jeho názory mohl také přispět do Guru Granthu a učinil tak v podobě jednoho verše. SÉN i Pípa byla fláči Rámánanda a oba byli ovlivněni jeho myšlením a vírou v jediného Boha. Rámánand je podle mého názoru významnou osobností poezie sant před velkým Kabírem a proto bych ráda zmínila úryvek jeho verše vepsaný do Guru Granthu.

š Rámánande, první d m.

Je jen jeden univerzální Bůh, uitel, z milosti pravý guru.

Kam mám jít? Můj domov je plný blaženosti.

Moje v domě nemůže putovat ven. Moje mysl se stala zamračenou.

Jednoho dne touha vytryskla v mé mysli.

Země ze santálového dřeva, spolu s několika vonnými oleji.

Ušel jsem do Božího chrámu a klaněl se mu.

Bůh mi ukázal, guru je v mé mysli. ō¹¹²

3.3.1 Souasnící Kabíra

Souasnící Kabíra začali psát svoji poezii v polovině 15. století. Bhaktické hnutí, které proniklo do severní Indie, poátkem 15. století bylo základem této poezie s novým, nadšeným stylem uctívání. Jednalo se o domácí poezii inspirovanou uctíváním boha Rámy. Poezie byla obdivuhodným bohatstvím této doby. Na jedné straně byla částkou smích indických, hindských a indicko-muslimských aspektů a na straně druhé rozdílnostmi těchto kultur. Mohli bychom se domnívat, že poezie byla odrazem odmítání muslimské nadvlády, ale naopak se stala kulturní syntézou indických a hindských hodnot.¹¹³

Jedním z tvůrců této poezie byl Ravidás. Byl oslavován skoro stejnou měrou jako Kabír. Do Guru Granthu přispěl čtyřiceti jedna verši. Jeho hlavní myšlenka byla, že se každý člověk nejprve musí zbavit svého ega, aby se mohl spojit s Bohem. A musí se

¹¹¹ MCGREGOR, Ronald Stuart., cit. dílo, s. 43.

¹¹² *Bhagat Ramanand* [online]. [cit. 2015-07-25].

¹¹³ MCGREGOR, Ronald Stuart., cit. dílo, s. 45.

odpojit od materialistického světa, aby se pravda stala společným jeho dŕe.¹¹⁴ Ravidás odmítal ponížení nejnížší kasty nedotknutelných. říkal, že každý člověk je stejný a Bůh je tady pro každého bez rozdílu. Neexistuje smutek ani strach a všichni mohou boha vidět tam, kde chtějí. Tyto myšlenky hezky vystihuje následující verš, který byl použit do Guru Granthu.

š Ach Bofe není žádný rozdíl mezi mnou a tebou.

Je to pouze na povrchu, protože neexistuje rozdíl mezi zlatem a ozdobou, mezi vodou a vlnami, není žádný rozdíl mezi Vámi a mnou.ō¹¹⁵

Dalším významným souasníkem Kabíra byl Surdás. Surdás, slepý poeta, je známý spíše svými písněmi neboli *bhadrany*, které jsou zaznamenány ve sbírce *Sur Sāgar*. Jedná se o písně, kde je popisován život Krávy od jeho dětství a ve kterých je Kráva Surdásem veleben. Tyto významné písně, ale nejsou předmětem mého popisu. Surdás připsal svoji myšlenkou do Guru Granthu jen na jednom řádku. Zbytek verše byl dopsán guru Arđanem. I přesto je velmi významnou osobou této doby a jeho písně jsou známy dodnes.

Svatci Bhikhan, Sádhana a Parmánanda byli dalšími svatými muži a stejně jako Kabír a ostatní byli ovlivněni bhaktickým hnutím a myšlenkami, které ho provázely. Všichni tři připsali svými verši do Guru Granthu. Bhikhan hlásal jednu hlavní myšlenku a tou bylo, že by se každý měl vnovat uení, aby dosáhl k Bohu. On sám byl velmi vzdělaný a ušel od svého dětství nadaný. Hlavní myšlenkou Sádhana bylo, že dokud se člověk nevzdá vlastní hrdosti a nepotlačí svoje ego, nebude nic. Tato myšlenka je zachycena ve verši v Guru Granthu:

š Nejsem nic, Nemám nic, a nic mi nepatří.

Nyní chrať mou cestu, Sádhana je Vášeňrný služebník.ō¹¹⁶

Posledním ze zmínovaných byl Parmánanda. Stejně jako ostatní byl i on nábožensky založený. Zpíval a recitoval o oddanosti a lásce k Bohu. Zastával názor, že Bůh je jen jeden a je neměnný a pro všechny stejný. Ostatně tento názor, jak jsme si již mohli všimnout, je alespoň z malé části obsahem, každého hymnu nebo verše, který byl zapsán do Guru Granthu svatými muži, kteří byli jiného vyznání, ale pod vlivem bhaktického hnutí měli stejné smýšlení jako sikhští učenci.

Posledními svatci, kteří připsali do Guru Granthu a měli by být zmíněni, jsou Bění, Faríd a Dhanna. Bění byl svým stylem velmi podobný Kabírovi. Hlavním motivem jeho veršů

¹¹⁴ *Guru Granth Sahib Darshan*, cit. online. [cit. 2015-24-07].

¹¹⁵ Tamtéž, [cit. 2015-24-07].

¹¹⁶ Tamtéž, [cit. 2015-24-07].

je pohrdání pokrytectvím v náboženství. Bení promlouval k poutníkům prostě dnictvím svého srdce a říkal, že jejich duše by měla být součástí náboženství a měla by se spojit s tím. Jeho život nebyl nikde zaznamenán a je o něm známo jen to, že byl vynikající učenec a vypravěč náboženských příběhů. Do Guru Granthu připsal tři hymny. Jeden z nich nabádá, aby se člověk odtrhl od materialistického světa, jinak nemůže dojít k spasení po smrti. V jiném uvádí, že pokud chce člověk dosáhnout duchovní výšky, musí být pod vedením svého guru. Jak je uvedeno ve verš níže.

Šťen, kdo si neuvede domuje podstatu duše.

Věchny jeho náboženské úkony jsou prázdné a nepravdivé.

Říká Bení, jako uctívá guru, jako meditující.

Bez pravého Guru, nemůže najít cestu. 117

Faríd byl dalším ze světců, kteří připsali do Guru Granthu. Od ostatních se lišil tím, že byl muslimský sufí.¹¹⁸ Byl popisován jako velmi nadané dítě, které ufl od útlého věku mluvil ulechlý vztah k Bohu. Byl velmi bystrý, chytrý a nadaný ve všem co dělal. Do Guru Granthu připsal tři hymny a sto tisíc dvojverší. V jazyku jeho veršů se odráží silný perský vliv, ale objevují se i starší perská slovíčka. V jeho verších je často vyjádřená mystická láska k Bohu. Ale objevují se i myšlenky ufl tolik známé jako jedinnost a jedinečnost Boha nebo spojení se s ním prostě dnictvím meditace.

Dhanna připsal tři hymny do Guru Granthu a je posledním z patnácti světců. A když se narodil do hinduistické rodiny, rozhodl se vzdát se všeho co s hinduismem souviselo a přijal myšlenku jediného Boha. Stejně jako ostatní světcové i on věřil, že jen meditací může člověk dosáhnout spojení s Bohem a že Bůh je ke všem laskavý, spravedlivý a soucitný. Naprostá věrnost světců, kteří přispívali do Guru Granthu zastávala stejné nebo podobné názory a smýšlení o Bohu. Každý z nich svým způsobem a myšlenkami obohatil sikhské učení a jejich hymny dotvářejí Guru Granth. A ufl na jejich hymnech nebo jen myšlenkách můžeme pozorovat prolínání různých kultur, náboženství a zvyklostí. Je zajímavé pozorovat, jak jedno náboženství může ovlivňovat druhé a jak snadná je cesta ke vzájemnému prolínání.

¹¹⁷ Tamtéž, [cit. 2015-24-07].

¹¹⁸ Sufismus je mystická forma islámu, která zachází do krajností ve formě uctívání. Jedná se o formu duchovní cesty islámu, kdy právě učení islámu je vykládáno poněkud odlišně. Základem je láska k Bohu a flití v jeho věrnosti. Ve svém základu a ve svých myšlenkách je toto hnutí velmi podobné sikhismu. Je možné, že ho svými myšlenkami ovlivnilo.

Závěr

Ve své práci jsem se snažila o ucelený popis sikhismu, v první řadě o popis historického základu tohoto náboženství a o postupný vývoj a utváření celé komunity. A ufl z hlediska společenského nebo náboženského. Společenství sikh je založené na vzájemném respektu a respektu všech osob bez rozdílu náboženského vyznání, pohlaví i barvy pleti. Tento hlavní a podle mého názoru důležitý aspekt, který je mnohokrát v celé práci zmínován, nám pomáhá odpovědět na otázku o sikhském učení a víře, která prostupuje celou společností. I když je sikhismus ve svém základu mírumilovným náboženstvím, je spojován s militarismem a v několika případech i s terorismem. Dle mého názoru stále zůstává ukázkou toho, co znamená rovnostářská společnost, která nedělá rozdíly mezi lidmi a je ochotna mezi sebe přijmout každého, kdo je připraven žít podle jejich tradic a zvyků.

Podstatná část práce byla věnována svaté knize sikhů neboli Guru Granthu. Zde byla popsána jeho struktura a díla deseti guru, kteří do knihy připsali svými hymny a verši. Byli to právě oni, kdo dali sikhské společnosti takovou podobu, jak ji známe dnes. Tradice deseti guru je neodmyslitelnou součástí sikhismu a je zároveň ojedinelou tradicí v historii všech náboženství. Svoji toleranci ukázal sikhismus i při kompilaci svatého textu, kdy do něj mohli připsat svými hymny a verši svatí mufti, kteří byli vyznavači jiného náboženství, ale měli stejný pohled na svět a smýšlení jako učení sikhismu. Tímto svatým muftím byla pro jejich hlas, myšlenky a názory věnována kapitola textu.

Hindská literatura a sikhismu je tématem velice širokým a myslím, že se by se dalo rozšířit o další poznatky. A ufl jde o sikhskou historii, jejich učení a v neposlední řadě o posvátnou knihu Guru Granth, která je nejen ojedinelým dílem, ale je také plná nádherných veršů spojených s hlubokými myšlenkami myslitelů své doby. V současné době je k tomuto tématu k dispozici mnoho publikací, které by případnému zájemci mohly posloužit jako další zdroj informací. Vím, že moje práce poskytla ucelený obraz o sikhském náboženství a bude v budoucnu zdrojem základních informací pro všechny, se zájmem o indickou kulturu, náboženství a společnost.

Seznam poufíté literatury

Knifní publikace

COLE, W. Owen a Piara SINGH SAMBHI. *A popular dictionary of sikhism*. Great Britain: Curzon Press, 1990. ISBN 0-7007-0202-4.

DIKSHIT, Sudhakar. *Major religion of India*. Delhi: Motilal Banarsidass publishers, 1996. ISBN 81-208-1425-8.

Chellaram. *Jap Ji*. New Delhi: Niraguna Balik Satsang Mandal, 1955. (bez ISBN).

JAKOBESH, Doris R. *Sikhism* [online]. Honolulu: University of Hawai i Press, [2012]. Dimensions of Asian spirituality [cit. 2015-07-25]. ISBN 978-0-8248-6034-9. Dostupné z: <http://site.ebrary.com/lib/natl/Doc?id=10755800>.

JINDAL, Kailash Bhushan. *A History of Hindi Literature*. New Delhi: Munshiram publishers Pvt. Ltd., 1955. ISBN 81-215-0454-6.

KNOTKOVÁ- APKOVÁ, Blanka a kol. *Základy asijských nábofenství*. 1. vydání. Praha: Karolinum, 2005. ISBN 80-246-0832-4.

MCGREGOR, Ronald Stuart. *Hindi literature from its beginnings to the nineteenth century*. Wiesbaden: Harrassowitz, 1984. ISBN 3-447-02413-5.

McLeod, M.H. *The Sikhs: history, religion and society*. New York: Columbia Univ. Pr., 1989. 161. ISBN 0-231-06814-X.

NESBITT, Eleanor. *Sikhism: a very short introduction*. New York, Oxford University Press Inc., 2005. ISBN 0-19-280604-7.

PARTRIDGE, Christopher. *Lexikon sv tových nábofenství*. Praha: Slovart, 2006. ISBN 80-7209-796-2.

SHACKLE, Christopher, Gurhpal SINGH a Arvind-pal SINGH MANDAIR. *Sikh Religion, Culture and Ethnicity*. Great Britain: Curzon Press Richmond, 2001. ISBN 0-7007-1389-1.

SINGH, Nikyy-GuinderKaur. *Sikhism: anintroduction*. London, I.B.: Tauris, 2011. ISBN 978-1-84885-320-1.

SINGH, Nikky-GuninderKaur. *Sv tová náboženství: Sikhismus*. Praha: Lidové noviny, 1998. ISBN 80-7106-189-1.

TRUMPP, Ernest. *Adi Granth: The holy scriptures of the sikhs*. London: Pall Mall, 1877. (Bez ISBN).

Internetové zdroje

Bhagat Ramanand [online]. [cit. 2015-07-25]. Dostupné z:

http://www.sikhiwiki.org/index.php/Bhagat_Ramanand

India Populatin. *Worldpopulationreview*. [online]. 2015-05-20. [cit. 2015-07-09]. Dostupné z:

<http://www.worldpopulationreview.com/contries/india-population>

KAPOOR, S. S. *Guru Granth Sahib The History, Arrangements and Text* [online]. [cit. 2015-

07-18]. Dostupné z: <https://www.allaboutsikhs.com/sikhism-articles/guru-granth-sahibthe-history-arrangements-and-text>

KOUBA, Jirka. *Sikhismus 1* [online]. 2005, [cit. 2015-07-23]. Dostupné z:

http://www.didactylos.cz/146322_item.php

SINGH, Daljeet. *Saint Namdev* [online]. [cit. 2015-07-24]. Dostupné z: [http://www.sikh-](http://www.sikh-history.com/sikhhist/events/namdev.html)

[history.com/sikhhist/events/namdev.html](http://www.sikh-history.com/sikhhist/events/namdev.html)

Sikh Dharma Internacional: What is Sikh Dharma: The Shabad Guru and the Sikh

Gurus [online]. [cit. 2015-07-21]. Dostupné z: <http://www.sikhdharma.org>

Sri Guru Granth Sahib [online]. [cit. 2015-07-18]. Dostupné z:

<http://www.sikhismguide.org/granth.aspx>

SINGH MANN, Gurinder. *Historical Sources on Guru Granth Sahib and Sri Dasam*

Granth [online]. 2010 [cit. 2015-07-15].